Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парти Нохч-ГӀалгӀай обкома Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Министрий Совета орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 147 (4472). ШИНАРДИ, 12 декабрь, 1967 шу. Мах 2 кап.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

Мехка хьалхалаттача коллективаш из патриотически тӀахьехам чӀоаггӀа хьаллаьцаб Нохч-ГӀалгӀайчен предприятешка, гӀишлошъеча, колхозашка, совхозашка.

КПСС XXIII-ча съезда цӀергӀча крекинг-завода коллективаи Сунженски района юрта боахама къахьегамхойи почин къоабал а еш, пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара яха йоагӀача тайпара пакъаяхари духьа лелаеча социалистически яхьа юкъе йолх бригадаш, цехаш, предприятеш, бӀарчча районаш.

ХАННАХЬА ХЬАЛЪЯЬ ЯХА ГӀИШЛОШ

Ах бутт совгӀа ха мара йисина юбилейни шу чакхдала. Нохч-ГӀалгӀайчен промышленни предприятеш, гӀишлошъю организацеш шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегаш я пятилетка шоллагӀа шера плани пхе шера плани ханал хьалха кхоачашъяра. Дог раьза хиина хьаллацай кар пхе шера план 1970 шера 7 ноябре кхоачашъяра хьакъехьара КПСС XXIII-ча съезда цӀергӀча Грозненски крекинг-завода коллектива инициатива. Шоай торонашка а хьежа цар тӀайийцад доккхий социалистически декхараш. Уж толамца кхоачашдара ритмично болх бе йолаенай дуккха коллективаш.

Пятилетка шоллагӀча шера вай республикерча гӀишлошъечи организацешта хьалхашка латта декхараш чӀоагӀа лоархӀамеи бехкоккхамеи да. Хьалъяь а яьха болх бе дӀайолаллийта езаш я дуккха промышленни ударни гӀишлош, больницаш, школаш, эзараш кватратни метраш нахаа чуӀе цӀенош, кхийола лоархӀаме объекташ. Уж декхараш толамца кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьег республикерча цхьайола гӀишлошъеча организацеша. Укх шера хьалъяь оха еза гӀишлош ханнахьа хьалъяь йоахаш хьайоагӀа юбилейни шера «Грознефтехимреметстрой» трест, цунна чуйоагӀа ерригa гӀишлон - монтажни управленеш. Цхьайтта бетта лоархӀаме гӀишлош хьалъяра, промышленни объекташта реконструкци яра план 114 процент кхоачашъяьй тресто, 114 процент кхоачашъяьй плани цунна чуйоагӀача СМУ-1, хӀаьта РСУ-2 — 121 процент. Иштта дика къахьийгад «Грознефтехимстрой» треста СМУ-6, СМУ-9 коллективаша. 11 бетта плани цар а тӀехкхоачашъяьй. Соахка цу юкъа хиннача 1—5 процент лакхъяьй цар гӀишлошъяра темпаш.

Дика къахьег укх шера «Грознефтехимреметстрой» треста чуйоагӀача РСУ-2 коллектив. ГӀишлошъяра прогрессивни методаш балха юкъехуха цо, халача балхашта механизаци яьй, техниках бизза пайда ийбу, къахьегама дисциплина телхаяц. Специалисташта, бригадашта юкъе шерра яьржай социалистически яхь.

Цхьабакъда, цхьайолча гӀишлошъеча организацешта дикка къахьегама толамаш лахка дале я. Республикерча дуккхача гӀишлошъеча организацеша бизза пайда эцац шоай чура кхоачамех. Из бахьан долаш республикерча гӀишлошъераша 11 бетта плая 86 процент мара кхоачашъяьяц, из хул дӀадахача шера оу хана хинначул 8 процент лохагӀа. Цукхьа 22 миллион сома махьа пачхаьалкхен декхар тӀадисаш гӀишлошъерашта, дӀачу ца душ йисай укх шера хьалъяь а яьха дӀачуйила езаш хинна дукха промышленни объекташ, нахаа чубаха цӀенош, школаш, больницаш, кхийола лоархӀаме гӀишлош. Царех я «Грознефтестрой» треста гӀишлошъераша химически комбинате реконструкци яь йоли этилови спирт доаккха цехаш. ЯхьлагӀча квартале болх бе дӀайолаила езаш хиннача объекташка 11 бетта чакхдаьха гӀишлон балхаш 22 процент мара дац, пайда ца эцаш дика 444 эзар сом ахча. ЧӀоагӀа эсала лел Вознесенски газобензинови завод хьалъяра балхаш а. Из хьалъяра пачхаьалкхено укх шера лаьрхӀа хьахийнача ахчах 11 бетта пайда ийцар 58 процент мара дац. Иштта дола хьал тӀа да город Назрановa трикотажни фабрика хьалъечара гӀулакх а. Шера лаьрхӀа хьахийнача ахчах 70 процент мара пайда ийцабац цига а. Хьалъяь яла еза ха тиннай Шелкача А. Шерипова цӀергӀча берий беша - ясле, «Октябра 40 шу», «Алханчуртский» яхача совхозашкарча берий бешийиеллей. Гудермесерча берий беша. «Гипрогрознефть» яхача института лаьрхӀа хьаллеча 84 квартира хулача цӀен, кхы дуккхача объектай.

Юбилейни шера хьалъяь ала езаш хинна гӀишлон объекташ шийх ханнахьа хьал а яь дӀачу ца хилар кертерча бахьанех цаӀ да къахьегам вӀаштӀехьбаккхара боарам лоха хилар, заказчикаша шоай ханнахьа спецматериалаш ца хилийтарах дӀадоладе йиш йоацаш монтажни балхаш латташ дукха ха йоакхх. Цул совгӀа подрядчикаша а шоай графиках дӀахьа болх. Шу чаккхала дукха ха я яха уйлаш дӀа а яьха болх бьбац, хӀана гӀишлон массайча объекташ хьалъеча штурмовщина я. Пускови объекташ хьалъяь ахара балха чӀоагӀа Ӏатка проектировщикаштеи гӀишлошъераштеи юкъе айхха бувзам ца хилар. Из бахьан долаш цхьа кхоачамдаь балхаш массеткъаш юха ле дезаш хул. Цу гӀулакхо дикка балха ха зехье йоаю пачхьалкхена зе ду.

ЛоархӀаме объекташ хьалъечара гӀишлон балхаш чӀоагӀа тӀехьадула гӀишлошъерий шоай белкаа, дуккхача гӀишлон участкашна нийса вӀаштӀехьбаьккхабац болх, каст-каста къахьегама дисциплини телхаю, цхьа объект хьалъяь а яллехьа кхы объект хьалъе хьежаб гӀишлошъераш. ДикагӀйола методаш гӀишлош хьалъеча юкъекхахьац. Эшшача боарамех гӀишлош хьалъеча дьалаш ца хилийтарах каст-каста хувцалу гӀишлошъераш, цудухьа гӀишлон объекташ хьалъеча эшаш ба тайп-тайпара говзалаш йола гӀишлошъераш. Бизза пайда эцац гӀишлош хьалъеча хьахьожачьа техниках. Масала Гипрогрознефта 84 квартира хула цӀа хьаллеча пайда ца эцаш коанлатта вах бутт ба ахычахьа из чӀоагӀа эшаш йоллашехьа а, уж сатта йола масалаш кхы дуккха а доаладе йиш я. Цу массалоча кхоачамбоацараша ритмично дӀабахийтац юбилейни шера хьалъяь яха еза гӀишлош хьалъечара болх.

Ӏана хьалчара бутт ер бийе а гӀишлон балхаш биззаца низаца дӀадахьара ха дика эггар укх бетта. Шу чакхдала юхейчар ах бутт совгӀа ха мара яц. Из дика кхета а деш партийни организацей декхар да пачхаьалкхен плани тӀанийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара цу лерах бизза пайда а эцаш, укх шера хьалъяь яха еза объекташ ханнахьа хьалъяь яхаа гӀишлошъераш оарцагӀбахар. ТӀанийна декхарахь мнитта кхоачашду хьожаш цакадели тӀальожам лоаттабе беза цар.

ГӀишлошъеча организацей кулгалхой, инженерно - технически болхлой декхарийла ба укх шера йистеяла еза гӀишлош ханнахьа хьалъяь ахара ерригa торонаш оарцагӀьаха. ДикагӀйола методаш, опыт балха юкъехухьилга, халача балхашта механизаци елга, техниках бизза пайда эцилга вӀаштӀехьдаккха деза цар. Кулгалхоша айха бувзам лоаттабе беза проектировщикашцеи заказчикашцеи. Юха ца деза балхаш къахьегама дисциплинен телхаеш йола моттигаши вӀаьаьлла хилийта йиш яц.

Профсоюзни организацей декхарийла я бригадашта, сменашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржае, дикагӀйола методаш балха юкъекхахье, хан-ханна хьа баьча балха итогаш е, дикагӀйола коллективаши цар опыти дӀайовзийта, къахьегама дисциплина телхаерашца лира къовсам лоаттабе. Шин сменах болх бергболаш гӀулакх вӀаштӀехьдаккха деза гӀишлошъеча. Беррига низ тӀабахийта беза тӀадакха пачхаьалкхен декхар тӀера дӀа а доаккхаш юбилейни шера план кхоачашъяра. Укх шера хьалъяь яхаа лаьрхӀа цхьаккха а объект хьалъяь ца йоаккхаш йита йиш яц. Из дерриг а тийша да гӀишлошъерех, инженерно - технически болхлоех, специалистех, кулгалхоех.

Грозненски район

ДУКХАГӀА, ДИКАГӀА, ДАРЕГӀА

Советски Ӏаьдала сийлахьча юбилейна къахьегама дикача толамаща пакъабахар Грозненски района юрта боахама къахьегамхой. Пятилетка шин шера 46,5 процент дукхагӀа а дахкха, хӀаш юкъера лаьрхӀача 85,7 эзар тонн доаккх ялат. Цо йиш хилийтар цу юкъа пачхаьалкхенга планал совгӀа 9,8 эзар тонн ялат дохка.

Толам баккхара новхъостал дир дуккхача коллективаша хьинарe къахьегаро. «Старо-Юртовский» совхозо планах пачхаьалкхенга йохка лаьрхӀача 400 тоннана метта 5186 тонн ехкай ялата. «Горячеисточненский» совхозо — 2300 тоннана метта 4080 тонн. «Агатинский» совхозо 171 процент кхоачашъяьй ялат доахкара план. Шоай декхарех доархӀабаьб Ленина цӀергӀча, 1-ча Мая цӀергӀча, «Советская Россия» яхача колхозий ахархой.

Лакха хьокхамаш доьхад «Горячеисточненский» совхозерча Джамалхаен Зануде звенос. Цо гуразьа дуча кхин хӀара гектара тӀара 32,1 центнер гулъяьй. «Старо-Юртовский» совхозерча Сулейманов Сайпуде звенос лелаеча хӀара гектара тӀара хьувкъам 26,4 центнерга дӀакхаьчай. 1-ча Мая цӀергӀча колхозерча Жуков Григоре бригадо дуккхача лаьттай хӀара гектара тӀара гуразьа дулча платий 23,3 центнер эрзай. хӀаьта генарий — 16,8 центнер.

Тоъал доккхий хӀамаш карагӀдаьннад дуккхача боахамий хьайбаш лелаерашта.

Юрта боахам дегӀахувлаш дакъа толамаш бахьан долаш КПСС обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета, облсовпрофа памятни байракх ениай № 1 йолча шурий совхоза. Цу совхозо эггара дукхагӀа лакхъяьй леттача доахана продуктивность. Укх шера 10 бетта хӀара Ӏаттагара 2115 килограмм шура яьккхай укхаза.

Яхье лакха хьокхамаш даьхад дуккхача хьайбаш лелаераша. Ленина цӀергӀча колхоза доярка Е. Агеваc шийх групперча хӀара Ӏаттагара 2807 килограмм шура яьккхай. 1-ча Мая цӀергӀча колхоза доярка А. Детистоваc — 2969 килограмм.

Дика къахьийгад коа тӀара оалхазараш лелаераша. Соахка гулдаь тиннарашца нийсача 13 процент дукхагӀа гулдаьа фуаш. «Ермоловский» совхозерча птичницас В. Плаксинас тӀара яхача котама тӀехьара 183 фуъ гулдаьа 10 бетта. Х. Ахмадоваc — 156 фуъ, Н. Олюшиаc — 166. Грозненска шурий совхозерча М. Шарукова кулгалдеча хьакхарч лелаерий бригадо чурттаны йорста а яь пачхаьалкхенна дӀаеннай хӀарлар юкъера лаьрхӀача 90 килограмм хулаш йола 6295 хьакха. СовгӀа ӀаккхӀйттача дулхага баха мах 53 сом 13 кепиг хилар планах лаьрхӀача 71 сом метта.

ДикагӀа доаьа боахамий, вай хьалхалаттарий толамаша тешал ду района юртбоахама производстве доккхий кхоачамаши торонаши хилар. Колхозийи совхозийи къахьегамхоша хӀаш шоай дерригa низаш тӀадерзадьa юртбоахама продукташ саьха дукхагӀа яхар духьа цу кхоачамех пайда дикагӀа эцара, кхашкара хӀумкьамии хьайбай продуктивности лакхъяра.

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа эггара хьалха ахь йолаьча хьалхалаттача коллективай инициатива хьал а лаьца, района боахамаша 1968 шера декхар тӀаэц шоаьта кхоачамболаш тӀоадаа йоацача хьалашка 5 эзар гектар лолча лаьттан хӀара гектара тӀара платий хьувкъам 20 центнерал кӀезигагӀа боацаш лаккбе, хӀаьта хий дехкача лаьттанка — гектара тӀара 30 центнерал кӀезигагӀа боацаш лакхбе. Ялат 100 эзар тонн доахкаргда — планах лаьрхӀачул 16 эзар гектар дуккхагӀа. Пачхаьалкхенга дохкаргда 26 эзар тонн ялат, планах йохка лаьрхӀача 23,5 эзар тоннана меттел, тӀехкхоачашъергьа генараши кхийола юртбоахама культураши йохкара план.

Оаха «хетаду» района баьцаьдараш лелаерашта декхар тӀадиса хилар, пачхаьалкхенга баьцаьдараш дохкара план кхоачашъяьяц. 1968 шера план кхоачашъяра десыа дезар а деш, оаха доши ду планал совгӀа 500 тонн баьцаьдараш дӀадала.

Хьалха кхача баьцаьдараш дукха я дукхагӀа дахар духьа тӀагӀоллара дӀакъайла лаьттаю 1968 шера бӀаьсти хьатӀаьттлехьa 180 эзар квадратни метрага дӀакхоачадергда, хӀаьта цар тӀара ерригa йоаккхаш йола продукци 1700 тоннага дӀакхоачаергьа, планах вокха езача 1451 тоннана меттел, цу даькъе: помидораш — 15-ча июлага кхачалехьа 350 тонн; наьрсаш — ерригаш а 450 тонн, цу даькъе 1-гӀа июль хьатӀакхачалехьа — 350 тонн гуразьа. 1-гӀа декабрь хьатӀакхачалехьа 100 тонн; хорсамаш-беттахуьргаш — 150 тонн, хола-буа — 100 тонн, цу даькъе 75 тонн бӀаьстан юхьа 25 тонн гуразьа; масе тайпара хоаха баьцадараш — 75 тонн, царех бӀаьстан юкъе 65 тонни гуразьа 10 тонни; хьалха кхача «дербентски» сортах йола кабуц 600 тоннал кӀезигагӀа йоацаш.

Планал совгӀа пачхаьалкхенга 50 тонн сомийн конарийн йохка дьийна декхар тӀайийцад района сомий бешанаш лелаераша.

Района хьайбаш лелаераша декхар тӀайийцад 1968 шера хӀара кхоабача Ӏаттагара 2200 килограмм шура яккха, ерригa йоаккхаш йола шура еланал лаьрхӀача 26,2 эзар тоннена меттел 28,5 эзар тоннага дӀакхоачае. Планах лаьрхӀачул 490 тонн дукхагӀа шура пачхаьалкхенна дӀаяла, хӀаьта 1967 шера боахонна яьккха хургйолчунна нийсача 1970 шера 46 процент дукхагӀа шура яккха.

ХӀара ахкача котама тӀехьарэ 133 фуъ гулде, хӀаьта деррига а 21 миллионал кӀезигагӀа доацаш фуъ гулде а планал совгӀа пачхаьалкхенга 1 миллионал кӀезигагӀа доацаш фуаш дохка а. 1967 шера бокъонца дерригa а гулдергдараннa нийсача 1970 шера 45 процент дукхагӀа фуаш гулделга вӀаштӀехьдаккха. 5200 тоннига кхоачаш дулх дохка, из кийчдара план 250 тонн тӀехкхоачаш а я.

Укх пхе шера планал совгӀа 6,9 эзар тонн шурий ягха, 5 миллион фуъ гулде декхар тӀайийцад района хьайбаш лелаераша.

Тхо дог тийша да тӀайийна декхараш толамца кхоачашдергхилара. Цу гӀулакх чӀоагӀа лард елай: дикагӀа болча агротехнически хоаашка дӀадийна дьийнад гуразьа дув хлаташ. Гуразьа дув хӀа нийсса ах бобови культураш тӀазийнача лаьттащка дӀадийнад гуразьа дув ялаташ. ДӀадийнача 30 эзар гектара ахара системах обработка яь. Дерригаш а хӀана дац дьийна доол гуразьа дув ялаташ элита, дӀадуча стандарта шоллагӀча классал лохагӀа йоацача I-ча II-ча репродукцей фу тоссаш дӀадийнад.

Района боахамашка шозза хӀана дац дьийна дукхагӀа шерду ялата-бобаши культураш — гуразьа дуча платашта лаьтта хьалахара эггара толашагӀа эраш дӀаюргйола лаьтташ. 1968 шера 6 эзар гектарага вӀакховчаргда уж тӀайола лаьтташ, хӀаьта пятилетка чакхйоалаш 10 эзар гаргга йолча гектара тӀа хургья уж.

БӀаьстан юкъе кхашка дергдола балхаш дикагӀа вӀаштӀехьдаьха дӀадоладара механизатораша декхар тӀайийцад 1968 шера 1-гӀа март хьатӀакхачалехьа ерригача юртбоахама техникана ремонт яь яккха, 1-гӀа январь хьатӀакхачалехьа дерригa фу дӀадувча кондицейка кхоачаде; 100 эзар тоннал кӀезигагӀа йоацаш органически удобренеш кхашка дӀаяхьа, аьнна.

Пятилетка чакхъялалехьа *хий дехна лаьттан 3 эзар гектарага кхоачадеш дукхагӀа хилийта лаьрхӀад. Цул совгӀа, насосашца хий деттаргда 1,5 эзар гектара тӀа.

Гуразьа дув дерригa ялаташ а пропашной культураш а звеньяшта дӀайийкъай района боахамашка, хӀаьта из бахьан долаш йиш хилар цхьанига довл доацаш лаьтта леладелга дӀадаккха а механизаторий материальни безам совбаккха а. ДӀахо а айергьа оаха лаьтта лелаара культура. Пхе шера караерзаергьа юкъейолаль ерригa севообороташ.

Племенной болх тоабара чотах лакхлургья хьайбай продуктивность, айлургья хьайбаш леладу культура. **Декхар тӀайийцад 100 Ӏаттан шинарийнен лоархӀаш 87 Ӏаса хьалкхеде, хӀара керттерча наиц - хьаккийна тӀехьа 18 хурск хьалкхе.**

Района хӀара боахаме Ӏулаш тоадара леладу къона хьайбеш хьалкхеде доладаьд, кхы тӀа а айцад фуна лаьрхӀа 2 эзар совгӀа Ӏаснаг. **1968 шера комплексни механизаци е лерхӀ оаха 3200 Ӏатта чуотта моттиг йолча 22 коровникан 10000 котама хьалха моттиг чуйолча 2 птичникан; механизаци ергья 4 коровника чу доакъараш дӀадекъара, 2 СТФ-ереи 2 телятника чурен кхо** аракхаьлоя. Цул совгӀа I боахаме 1-ча Мая цӀергӀча, Ленина цӀергӀча колхозашка, № 2 йолча баьцадаарий-шурий совхозе, «Ермоловский» яхача оалхазарий совхозе — ялаташ цӀенду пункташ хьалъяра чотах ялат цӀендара механизаци ю оаха. Пхе шера механизаци яь даргьа доахан леладенга фермашкарча ерригача процесашта.

Лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукци дукхагӀа а йоаккхаш цу цхьан ханна лохбу из яккхарга дӀабода мах лаьттанцара йоалача продукцена 10 процентий хьайбашкара йоаккхачоа 5 процента. Укх пятилетке оаха вӀаштӀехьдоаккхаргда къахьегама овсарле 40—45 процент лакхъелга.

Района колхозийи совхозийи юртбоахама производства дӀахо интенсификаци ергья лаьтта лелаерен хьайбаш лелаерен деррагача доакъошта специализаци концентраци яра ларда тӀа.

Экономически болх эргабаьккха тоабар духьа района дерригача боахамашка экономически анализа бюро болх лӀе, Ӏилман ларда тӀа къахьегам вӀаштӀехьбоаха бюро вӀашагӀйолла, НОТ-аца ювзаенна мероприятеш кийчъе а уж кхоачашъелга вӀаштӀехьдаккха а лаьрхӀад.

Колхозийи совхозийи дерригa доакъой рентабельность айера производствага дӀадодача хӀара сома лоархӀаш цхьан сомеи 10 кепиген махьа валови продукци хьас.

Геттара кӀезигдергда мухь тӀабоацаш автомашинаши чархаш тӀара трактораши яьсса лелаелга.

Ерригача колхозашкеи совхозашкеи дӀа мел долар кхоларен боахамий рентабельность лакхъярен ларда хургйолаш йола боахама гӀулакхашта дукхагӀа шоай лоӀаме ютаргья производствени единицаш (отделенеш, бригадаш, фермаш) производство дикагӀа вӀаштӀехьъяккхара ларда тӀа тӀанийна декхараш кхоачаши тӀехкхоачаши дергдолаш.

Автомобильни транспортахи тракторни паркахи бӀарччача шера бизза пайда эцар духьа механизатораш кийчбелга вӀаштӀехьдаккха лаьрхӀад шин сменах болх белга Ӏалашдергдолаш.

Ӏилмана карагӀдаьннараши хьалхалаттарий опыти юртбоахама производствана юкъехухьаргья, чӀоагӀбергба Ӏилмо производствана лоаттабу бувзам.

1968 шера тха района боахамашка хьалъе лаьрхӀад 3 клуб, 6 берий беш, 7 бани, эксплуатаце дӀалургда 3000 квадратни метр чуӀе моттиг йола цӀенош. Тха декхар да укх пхе шера нах баха ерригa пункташ хоаси товешеи хилийтар, хӀара ферме цӀе уголокаши хьайбаш лелаерашта салаӀа моттиги а йолаш доаркашта дӀа хьалдар.

КарагӀдаьннараш дӀачӀоагӀлар, тхоай толамаш дебалар — из дезиз а йолаш яржаш латт хӀанз социалистически яхь.

Грозненски района юрта боахама къахьегамхоша тош лу къахьегама сий шоаш цӀаккха а доалерг ца хиларах. КарагӀдаьнна толамаш хургда В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара оаха луш дола тха къахьегама совгӀат.

Декхараш дийца а дийца тӀанийцад Грозненски района колхозхойи совхозий болхлойи юкъарча собранешка.

ЕРАШ ДА УЖ ТХА ДЕКХАРАШ

Шелковской район

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара баха боагӀача тайпара пакъабахара лелаеча социалистически яхье тоъал доккхий толамаш даьхад Шелковской района къахьегамхоша. Ялат дохкара шера план 168 процент кхоачашъяьй районо, комсаш йохкара — 142, баьцадараш дохкара — 102, дулх дохкара — 100,5, шура йохкара — 106 процент, тха дохкара — 113, фуаш дохкара — 113 процент.

Октябра сийна лелаяьча яхье хьалкхийнай шоай гӀулакха башха-дика мастераш. Шоай къахьегама гӀулакхашца ерригача Нохч-ГӀалгӀай чу сийленца гӀорбаьнна ба жа Ӏуй Социалистически Къахьегама Турпалаш Эсмухамбетов Наурдин Аметов Умурзаки. ХӀара бӀаь жийна тӀехьа 130—140 Ӏаьхар хьалкхебар, хӀара устагӀанна тӀера 6—7 килограмм тха даккхар — из цар массазара гӀулакх а дина дӀаяттад. Дуккхачешка дӀакхоач цар опыт. Шура дукха яхарах Ленина орден еннача, «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка вов. Балаца юбилейна шера итт бетта ше лелаеча доахна хӀара Ӏаттагара 3360 килограмм шура яьккхай шера декхарах 3100 килограмм яккха езача. Районе кӀезига бац хӀанзале а пятилетка кхоалагӀча шера чотах болх беш бола доаркаш.

1970 шера планах 6120 тонн ялат даькха лаьрхӀадаь «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхаш лелаераша, хӀаьта укх шера а аьрдад из 370 тонн дукхагӀа. «Коминтерн», «Красный пахарь» яха колхозаш 1970 шера боарамал тӀехьаьннай ялат, дулх, тха даккхара.

Района чӀоагӀа хьаллаьцад пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр духьа социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа сунженски ахархоша даь кхайкарал. Колхозашкеи совхозашкеи хиннача собранешка доккхагӀа дола декхараш тӀанийцад 1968 шера. Пятилетка ханал хьалха кхоачашъе лаьрхӀа да уж.

1968 шера 38000 тонн ялат даькха а планах 4000 тонн йохка езача метте пачхаьалкхенга 7000 тонн йохка а лаьрхӀад района ахархоша.

Тха район — дегӀаухаш латтача комсий боахама район. 1968 шера пачхаьалкхенга 5000 тонн комсаш йохка лаьрхӀа, уж планал 2000 тонн дукхагӀа. 1967 шерарчул 1511 тонн дукхагӀа хул.

Пятилетка кхоалагӀча шера хьайбий боахамий болхлоша доши деннад дикка дукхагӀа шура, тха, кхийола хьайбий продукташ яха а планал совгӀа йохка а: дулх 30 тонн, шура 700 тонн, фуаш 50 эзар, тха — 138 тонн.

Района боахамаша укх пхе шера планал совгӀа доахкаргда 1500 тонн ялат, 13900 тонн совгӀа комсаш, 300 тонн дулх, 2500 тонн шура, 300 тонн тха, миллион фуъ.

Района къахьегамхоша тӀехьа кхетаду уж декхараш кхоачашдара дукха къахьега дезар долга. ХьалхагӀе а хий диллача лаьтташка 11000 гектара тӀа гуразьа дув ялаташ дӀадийнад боахамаша. ДӀадийнача кхашка 20000 тонн органически минеральни удобренеш товсаргья 1968 шера. Химически способаш юкъехухьаргья оасарца къовсам лоаттабара.

Ахархой тӀагӀертта кийчо еш ба бӀаьстан юкъе культураш дӀаера а. Уж дӀаюргья зӀбе аьхача лаьтташка шоллагӀча классал лохагӀа доаца фу а тоссаш. Шерра юкъедоаладергда бӀаьстан юкъе дӀайийнача культурашта вегетационни хий дехкилга а, хӀаьта иштта гуразьа дийнача ялаташта хий дехкилга а. ХьажкӀаш хий дехкача дикагӀа долча лаьтташка дӀаюргья оаха.

1968 шера хӀара гектара тӀа 21 центнерал лохагӀа боацаш ца болча ялатий хьувкъам, хий дехкача лаьтташка 35 центнер хьажкӀаш. хӀара гектара тӀа 40 центнер дуга, 75 центнер комсаш 120 центнер баьцадараш кхеде лаьрхӀа лаьтта лелаеча болхлоша. БӀаьстан юкъе дӀаювча культурай фу 1968 шера 1-гӀа январь хьатӀакхачалехьа кийчдаь доаккхаргда оаха, хӀаьта 1968 шера 1-гӀа март хьатӀакхачалехьа ремонт яь йоахаргья трактораш, лаьтта тоаду машинаш, фу дӀадув машинаш.

Хьайбаш дебадергьа доакъаой база тоаяра, доахана фу тоадара, хьайбашта искусственни осеменени яра чотах. Хьайбаш дебадарга хьежжа лакхъергья цар продуктивность а. **1968 шера юкъера лаьрхӀача хӀара Ӏаттагара 2350 килограмм шура йоаккхаргья, хӀара устагӀанна тӀера 4,3 килограмм тха доаккхаргда. хӀара 100 Ӏаттан шинаран тӀехьа 90 Ӏаса кхедергда, хӀара 100 жийна тӀехьа 105 Ӏаьхар кхебергба.**

Къаьстта чӀоагӀа дегӀадоалаергда халача балха процессашта механизаци елга. **1968 шера механизаци ергья ерригача шурий-товарни фермашта, хӀаьта пятилетка чакхйоалаш ерригача жа-товарни фермашта а. Цун ларда тӀа планахчул 3 процент дукхагӀа лохбергба оаха лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукци яккхарга дӀабода мах, хӀаьта къахьегама овсарле пхе шера 40—45 процент лакхъергья.**

Юртарча къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш тоадар духьа пятилетка чакхйоалаш оаха хьалдергда культура 4 цӀа, фермашка 16 цӀе уголок, жа Ӏуштен доаркаштен чуӀе 60 цӀа, электрификаци радиофикаци ергья ерригача шурий-товарни фермашта а жа лелаеча фермай центральни усадьбашта а.

Декхараш дийца а дийца тӀанийцад района колхозийи совхозийи къахьегамхой юкъарча собранешка.

Советски район

ЕРРИГА КОЛХОЗАШ ПАЙДА БЕШ ХУРГЬЯ

Советски района юрта боахама къахьегамхоша дерригача советски халкъо а санна, дездаьи гӀаддбахан белгалдаьккхар Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар.

Даьхен ах бӀаь шера юбилей хьатӀакхоачаш района боахамаша кхоачашйир дулх кийчдара план 102 процент, шура кийчъяра — 101, тха кийчдара — 104, фуаш кийчдара — 110 процент. Задапел шозза дукхагӀа дехкад пачхьалкхенга ялат.

Октябра сийна лелаяьча яхье дикагӀа дола толамаш даьхад Орджоникидзе цӀергӀча колхоза къахьегамхоша. 1-гӀа ноябрь хьатӀакхачалехьа 220 процент кхоачашйир аргело пачхаьалкхенга дулх доткара шера план, шура йоххара — 131 процент.

Къахьегам - дешта карагӀдаьннача доккхийча хӀамашца Даьхе гӀадийгай юртбоахама производстве хьалхалаттача дуккхачар. Масала. Орджоникидзе цӀергӀча колхоза доярка, «Знак почета» яха орден еннача коммунистка Мархиева Кайнеата итт бетта хӀара Ӏаттагара 1560 килограмм шура яьккхай, хӀаьта Кирова цӀергӀча колхоза доярка, республика Лакхехьарча Совета депутата Тазуркаева Алмага — 1410 килограмм яьккхай, шийх шера декхараш дикка дукхагӀа тӀехкхоачаш а деш. Балха-дика толамаш даьхад тха тхьамка лелаераша — Ленина цӀергӀча колхозерча Музыкаева Халипатеи Хасарова Аймапеи.

ДӀахо кхоачашде дезаш доккхий гӀулакхаш да. Юртбоахама производство вӀахо дегӀакхувлара, колхозий экономика айяра, долаш долча кхоачамех биззагӀа пайда эцара йоакхо з еш. района къахьегамхой, мехкен вай республикан хьалхалаттача коллективай хьокхамагӀа, пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа дерригача хьалкъа юкъарча социалистически яхьа юкъебахаб. **Колхозаша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд: планал совгӀа пачхаьалкхенга 100 тонн ялат, 34 тонн дулх, 60 тонн шура, 20 центнер тха, 10 эзар фуъ доккхаргдолаш лаьттанцарен хьайбашкарен йола продукташ 1968 шера дукхагӀа йоахилга Ӏалашде.**

ДикагӀа вӀаштӀехьдоаккхаргда оаха доаждеши чуоттадаьи доахан корстаделга, къаьстта бригадаши фермаши вӀашагӀйоахаргья Ӏаьсий кхедара, хьатӀадоагӀача шера 192 тоннага кхоачадергда оаха дерригa доаккхаш дола дулх, хӀаьта пятилетка чакхйоалаш — 260 тоннага.

Пачхаьалкхенга 500 тонн ялат долла дьийна пхе шера оттаяь пачхаьалкхен план ерригача районе гӀолла кхаь шера кхоачаш а вь, пятилетка чакхъялалехьа кхы тӀа а доахаргда кхаьл ялат — 500 тонн.

Хьайбий продукташ кийчъяра пхе шера план 1970 шера 1-гӀа ноябрь хьатӀакхачалехьа кхоачашъергья. хӀаьта пятилетка чакхъялалехьа планал совгӀа йохкаргья: шура — 190 тонн, дулх—112, тха—8 тонн, тхьамка — 69 тонн.

Хьайбай продукташ колхозашка дукхагӀа йоахаргья хьайбаш дебадара а доаханен коа тӀарча оалхазарийи продуктивность лакхъяра а чотах.

1968 шера хӀара бӀаь Ӏатта тӀехьа хьалкхедергда 90 Ӏаса, хӀара бӀаь жийна тӀехьа — 95 Ӏаьхар. Юкъера лаьрхӀача хӀара кхоабача Ӏаттагара 900 килограмм шура йоаккхаргья, дениеи бийсаннеи юкъера лаьрхӀача доахан доаждеш тӀадеттадолийтаргда 450 грамм дулх (планах 350 грамм йолча метте). Пятилетка чакхйоалаш хӀара Ӏаттагара йоаккха шура 1000 килограммага дӀакхоачаергья, хӀаьта доаханна дениеи бийсаннеи тӀадетталу дулх — 500—550 граммага.

Къаьстта уйла тӀайолхийтаргья оаха дукха доход луш йола технически культураш колхозашка хьалкхеара. **Тхьамка дӀадуваш дола лаьтташ 1968 шера 85 гектари 1970 шера 160 гектари хьанийта лерхӀ оаха; сорго — 1968 шера 180 гектари 1970 шера 255 гектарага кхоачаши. Тхьамкий хьувкъам 1968 шера хӀара гектара тӀара 12 центнерага дӀакхоачабергба, новрий берца хьувкъам — 620 сяопметрга. Пятилетка чакхйоалаш Ӏалашдергда укх культурай хьувкъам лакхбелга: тхьамкий — 15 центнерага кхоачаш, новрий беона — хӀара гектара тӀара 700 сяопометр.**

Тоадергда сомий бешамашта деш дола гӀулакх. 1968 шера ремонт ергья 83 гектара тӀарча къаьнарча бешамашта. Колхозашка вӀашагӀйоккхаргья массаза а болх бергбола сомий бешамаш лелаю звеньяши бригадаши. БӀаьстан юкъе дӀаювргйолча культурай фу укх шера декабрь бетта кийчдаь доаккхаргда, хӀаьта тракторраш, лаьтта тоадуи фу дӀадуви машинаш 1968 шера 1-гӀа март хьатӀакхачалехьа тоаяь йоахаргья.

Доакъараш — хьайбай продуктивность лакхъергйола керттерча фактор. ХӀара колхозе дика гӀулакх деш лелаергья эрий тӀаьнна поваши дьагӀенаши, лакхбергба цар хьувкъам. Общественни Ӏулаша кхоачам хилла Ӏалашдергда гӀожа, моша, концентрированни доакъараш.

ДукхагӀа уйла тӀайохийтаргья оаха доаханна яиа помещенеш кийчъяра. **Колхозий ахчан чотах пятилетка чакхъялалехьа хьалъергья 600 Ӏатта лаьрхӀа коровникаш, 3000 устагӀанна желаш, 1200 бежана лаьрхӀа телятникаш.**

1968 шера хьалъергья тхьамиг докъаду 10 метр шерен 60 метр йӀаьхен йола итт кхоалле.

Цу 1968 шера колхозашка хьалъергья виъ бани, пятилетка чакхйоалаш — 12 бани, 1970 шу чакхдалалехьа юрта боахама специалисташта хьаддергда пхиаш цӀенош, хӀаьта шурий-товарни ферме — цӀеча уголокашта лаьрхӀа цӀенош. Цу хана электрификаци радиофикаци яь йоаккхаргья районерча нах бахача ерригача пункташта.

Доаханен жен фу тоадара районировани тайпай цӀенача фух болча бутӀашца лелийтаргда се хьайбаш, тоадергда Ӏул кездадаккхара къона хьайбаш хьалкхеделга.

ЧӀоагӀагӀа бергба оаха хьайбаш лелаечей юрта боахама кхыча доакъошкеи халача балхий процессашта механизаци яра болх. Кхо арадахара механизаци ергья ерригача шурий-товарни фермашка. Пятилетка чакхйоалаш Ӏалашдергда хьайбаш лелаеча шин ферме комплексни механизаци елга.

Цхьан ханна продукци дукхагӀа йоаккхаш из яккхарга дӀабода мих планахчул 4—5 процент дукхагӀа лохбелга вӀаштӀехьдоаккхаргда оаха, пхе шера 40—45 процент лакхъергья къахьегама овсарле. Юрта боахама дерригa доакъош дукха доход луши колхозаш рентабельни хулга вӀаштӀехьдоаккхаргда.

Сунженски ахархоша дӀадоладаь гӀулакх чӀоагӀа хьал а лоацаш, оаха дош лу пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра тӀанийна уж социалистически декхараш сийленца кхоачашде. Юртбоахама производство дегӀайоалаеча керда толамаш дахарца гӀаддъюгаргья оаха Даьхе.

Декхараш дийца а дийца тӀанийцад колхозхой юкъарча собранешка.

ЗАВОДЕ ТОЛАШАГIБАРАШ

Грозненски гаражни оборудоване завода болхлой цхьайтта бетта план 103,3 процент кхочуш а я ь я, энданей совгIа 78 эзар сома мехьа продукци арахийцай. Лакхъенний къахьегамо овсарле а, хIаьта арахецаца продукцин дIабода мах лохбарах гоьро хилар пачхьалкхен итташ эзараш сомаш кхоле.

ТIаьйна декхараш кхочушдара ялье лыпача цхьашта юкъе хьалхара моттиг: я ич. Тимченкон Венеплеши керте латтачо литейнин механически цехаша. Иц цехий болхлой хьокхамаш заводе вгара дакхагIа за.

З. ДОШУХАНОВА.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМ

Пхе шера план ханал хьалха кхочашйьяра къахьегама вахте яттай Грозненски «Художника» ялача фабрика ерригача цехий, участкий, сменай коллективаш. ТIаьйна декхараш толамна кхочашдергхилар хьахьокх фабрика коллективо дохача къахьегама толамаша. Валови продукци арахецаца шера план хIоттабелхьа кхочашйьяй цо. Ер бутт чакхбаллалехьа тIадоагIача шера чотах арахецаргда 300 эзар сома мехьа кIувсаш, полиэтиленови изделеш, керта тIа тоьхаду кортале ш, кхин бола продукци. Кийча продукци дIакхьийтара план а тIехкхочашйьай фабрика болхлоша. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах 11 бетта пачхьалкхена кхоьлаьд 48400 сом.

Иштта лакха хьокхамаш доахача къаьстта дика къахьийгаз М. Дзуа, Г. Довлатов, С. Чутупов керта латтача ткецки, кIувсаш доча, полиэтиленови изделеш арахецача цехаша, кхычар. Цар кхы а хьалха кхочашйьай шера план.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КЕРДАЧА ШЕРА ЧОТАХ

ВорхIалгIча декабре шера задани кхочашйьяра рапорт делар Грозненски химически комбината дубителаш оча цеха коллективо. ТIаьйна декхараш гаьнна тIехкхочашдала аппаратчикаша.

— Пятилетка задани хапал хьалха кхочашйьяра тороьаш йолаш болга гуш да хIинцлеьа, — боах цеха начальника Тюрин Николай Васильевича. — ЧIоагIа хьинар айдина къахьегаш я ерригa коллектив. ДикагIчарна юкъе цIеваш йаз мегаргья смена начальника П. П. Панковски, аппаратчикай А. С. Будиловай, дикхагIа волча аппаратчика А. И. Шевченко, слесара Н. Т. Рубанина.

Пятилетка кхоалгIча шера чотах зубителаш арахецош я цеха коллектив.

Л. ГАЛКИНА,
инженер-экономист.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШЦА БА

Ши кIира совгIа ха я хьалхадоаргIача шера чотах ойрда мехкаьтта продукци арахецаш №№ 9—10, 13—14 йолча установкий технологаша нахьега. Крекинг-заводе шера задани кхочашйьяраща я Чуприн Виктори Кайдаш Васипийн керте латта уж коллективаш. Иштта кхоалгIча декабре шера план кхочаш а ь хьинар айдена нахьегаш я дисача декошка Кононенко Николай керте латтача № 15—16 йолча установка коллектив а.

Бетта план 108—109 процент кхочашйьеш хьайоагIа уж декошка завода ерригa коллектив. 17-ча декабре йистенкиа лерхI укказа шера задани.

М. МАКИЕВА.

Партийни вахар

КЪАХЬЕГАМХОШТА — КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

КПСС Наьсарен райкомов юкъхьанцарча партийни организацеш лакхбаьб района къахьегамхой коммунистически нравственноста уйлавиа кхетабара тIехь шоаш беш бола болх. Коммунистически кхетам балара дешаш касткаста дуьц КПСС райкома бюро, партийни организацешка.

Политически кхетам балара дешай доагIам ЙIаьз къаьстта чIоагIа лакхбалар кхета а деш, районни партийни организаце ший болх тIаберзабаьб къахьегамхой политически сакхетам лакхбара, тIа-тIа дикагIа пайда ийбу политически дешара кердача системах. Укх шера политически дешар дешаш ва 500 КПСС член, 340 комсомолец, 950 парте воаца саг. Дикка дукхагIа хиннаб политически дешар деша гIалгIай кхалнах. Далахача шерашка массехк кхалнаг мара ияр кружокашка дешаш. ХIаьта укх шера 634 кхалсаг я. Лакхъенний лекцешк пропаганда, къаьстта дукхагIа еш моральни темаех бола лекцеш.

Лекцеш еш а моттигерча радиоцентре гIолла къачаьал деш а политически кхетам балара болх дика бу педагогически общественни болх дика барах Къахьегама Цlера байракха оплен ена волча Пхьилекъонгий-Юртарча юккъьанцарча школа директора И. Хамхоева, КПСС райкома отдела заведующие М. Лутоевас, Ахриев Папура цIерагIча «Электроинструменте» яхача завода керттерча механика А. Шакриева, ЖIайрахьарча 8 шерарча школа хьехархочо Т. Желонкина, Наьсарерча 8 шерарча школа хьехархоче Р. Бакаевас, кхычар.

«Ленина никъ» яхача районни газетон моттигерча радиовещанен касте-каста арайоах тIехьадинга гIулакхах дола материалаш. Наха чIоагIа бийцар «Сага вахарах хьаштдар де йиш яц», «Салман сесаг йиша гIерте», «Мурдаш вIашагIлатахо» яха газета тIа аьаьнна статьяш. «Сага вахарах хьаштдар де йиш яц» яхача статьях лаьца ЖIайрахьарча кхалчаза аральхар «Кхалнаха дувц» яха статья. Из статья бийцаз дукхача юрташкарча кхалнаха.

Къахьегамхой Iилма мировоззрени хьахиларча айхха буззебинна ба царна кхетам балара тIехьа беш бола болх. Советий Iадала 50 шу дизара юбилейна дувладенна лакхбенна из болх хIана а иштта дика дIахьош ба. Предприятешка, школашка, клубашка, библиотекашка каст-каста къахьегамхой вIашагIбетталу гражданерчи Сийлахь-боккхача Даьхени тIемашта юкъе дакъа даьцарчана, революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка походаш ю. Юкъерчеи барI шерарчеи школашка, профессионально - технически училище гIема сийлен уголокаш цIенопи да. Цу деррига-веша доакха повиъостал ду къахьегамхой моральни уйла лакхъяне, къаьстта кагирхой а еш. КПСС райкомо, юккъьанцарча партийни организацеша боккха болх бу бахьа нах, къаьстта кхалнахи кагирхоьй производственни балха юкъе оазара, хIана аьлча уккала мара хьахилац боккъонна дола политически кхетам балара эна хьалаш. Из дича хьахьокх «Электроинструменте» заводе. Укказа болх беш бола нах юкъера даьрхIача 26—27 шу ка йолаш мара бац. хIаьта нарех ахалел сообрани кхалнах а ба. Заводе еханека тIа, гIишлош еча бояга в, канцелярие болх бераш гIалгIай кхалнах ба. ХIаьта ер шу чакхдаллалехьа болх бе йолалургья чухнахьа дувзаду трикотажни баракъаш ду фабрика. Укказа болх беш хургья 2,5 эзар гIалгIай кхалсаг. ХIана 400 саго Ленинграде, Киеве, Ростове курсаш чакхъяьха цу фабрике болх бара эна говзал Iомаьяй.

Района активисташа боккха кхетама болх бар бахьан долаш, экономически планироване моральни стимулироване керда система юкъейоалярах къахьегама дисциплина цхьаццайолча наха телхаеш хилар лохденнад. 25 ноябрь тIакхоачаш кхочашйир цхьайтта бетта йоагIа производственни план.

ЧIоагIа баьржаб района боахамашка коммунистически къахьегама тIехьара болам, цо дикка коммунистически кхетам ду къахьегамхошта. Цу болама юкъе дакъа лоацаш 2000 совгIа белгло ва, хIаьта 13 коллективо из сийзен цIи лелаю.

Къахьегамхошта нравственни кхетам балара тIехьа дакха толамаш дувцаш белгала да дахьача йоаш яц цу балха тIехь дола кхочашйоацараш а. Из болх хIана а КПСС XXIII-ча съезда решенеша дIа малехьара бизза бац, болх толбара йолаш йолча торонех бизза пайда эцац. Коммунистически мораль йолаш къахьегамхой кхетабара балха дикагIа йола опыт йоагIача тайпара дIайоаржаш, бизза пайда эцац коммунизам хьаллечуй моральни кодексах.

ХIана а районе нийслу цIенача наькъаца боацаш баха гIертараш, тунеизаш, къоал дераш, къахьегама дисциплина телхараш, цIагIа а общественни моттигашка а да йиш йоаца гIулакхаш лелараш, дIалхача зоашх юлалса во гIулакхаш хьаллоаттадераш. Уж телха хIамаш дIадахара тIехь чIоагIа а йIаьхха хана а къовсам доаттабо безарба. Из дара дикагIа пайда эца беза кхетам балара ерригача торонех.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Наьсарен райкома секретарь.

ДАИМ НАХА ЮКЪЕ

КПСС XXIII-ча съездех цул тIехьагIа хиначa Центральни Комитета Пленумий решенеш чакхйоахаш боккха болх дIахьу Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча партийни организаце, хIара коммуниста.

Из болх кхы а шерагIа боаржабир партийни организаце Октябра 50 шу дизара яза йоагIача тайпара накъайодача хана. Бригадашка, фермашка, боахама деррига доакъошка — хьалхле коммунисташка я йолаш кердача низаца лярлжар социалистически яхь цу дезача дешна къахьегама сов-гIатошка накъаладхар дукха. ХIаьта цунах даьлна беркат дукха ва тьелуш гучадьлар — даим делае тха колхоза коллективана елар КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байрах.

Ала деза да, из котало колхоза къахьегамхоша атта ььикха ца хилар. ХьалхагIа екъа лаьтта ха ялатаи чуана эилленначул тIехьагIа дегIаш делхеш яр, ялатаи чуоцара чIоагIа новкъарле а еш. Тоьттача хьалхпартиомагарен колхоза ерригача партийни организацегарен дIалийхар хьоттама хьалашка хьежжа тха низашк техникаш кердача тайпара дIанийсьалга. ХIаьта вьттуе болча тайпара из вIаштIехьа а даьлар. Бригача колхозе юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара лаькхаа ялат 25 центнер а деррига лаьрдар — 170.000 центнер я хилар. Изаш дукха ялат лаьккхаш тха колхозо ше мел лаькхача хана. Хьункъам лакхбара чотах кхы тIа я лаьккхар 28.642 центнер ялат. ДIанхача шерашкарчул дукхагIа лакхбаьб гевари хьункъам. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 15,2 центнер я йоаккхаш, деррига чудена лаьтто доаха гIи 19023 центнер хилар. Ялатий хьункъам лакхбара колхозага йиш хилийтар пачхьалкхенга юртбоахама продукци йохкарь план кхочашье.

Хьайбай продукташ йохкара тIаьйна шера декхарашI ханал хьалха а тIех а кхачашдир колхоз сьайбам доладераша Октябри цIей хьатIа а кхачалехьа: дулх дохкара — 125 процент, шура йоккара — 109 процент, фуаш дохкара — 133 процент, тха дохкара — 117 процент.

Сунженски района деррига боахамаша пачхаьалкхенга йохкача юртбоахама продукех дикьзагIа дакъа тха колхоза кхоач.

ХIанз партийни организаце ва КПСС 122 члени 6 канидати. Ходи да, партийни организацe низ а доархIам а эгара хьалха коммунисташ производственни участкашка низса дIаоттабарах тайша хилар. Уставо оалехаш доль из гIулакх кхачам а деш. Оаха тхоай производственни участкашка вIашагIьехкай цхьанзара цехови партийни организацеш. 9 я тха уж. Цехови парторганизацеш я кхьа а тракторно-полеводчески бригаде, сомий бешамаш лелача цхьан бригаде, гIишлошъеча бригадеш, № 2 йолча шурий-товарни фермей, механически мастерскей, автогаражей цхьана, школьни чернигоральни. Пхехьара ши парторганизаци колхози ю, царна юкъеболгIа советски торговни учреждений болхлоех-пенсионерех. Троицкерча школай бахьлоех бола коммунисташ. Цу тайпара, дукхьа колхоза болх беш бола коммунисташ 97 саг ва тха.

Теркалбе югаргболаш дика болх бу сомий-баьцадаарий зоевоча цеховой парторганизаце (партбюро секретарь нов. И. Щербаков). Укказа хан-ханнахьа ю партийни собранеш бюро заседанеш. Парте боацарий активо шерра дакъа а лоацаш хул уж укказа. Собранешка дувца улгазераш да производственни дешаш, хIаьта иштта бригадай производственни балха тIа халонаш нийсьеннача хана гучаллуш дола кхочашбоацараш. Иштта нийсдезар ахкан юкъе йоккъал а утта, баьцадаарий культуранна ший дезара а цул тIехьагIа сов дукха йоачаш а йолаечна, нарсаш помидорчи сихха чуацара а хоадамбаш дола гIулакхаш чакхдахапа ца лаьннача хана. ХIаьта уж тайпа халонаш тIа массаза отт уж эшае никъ кораболгIар коммунисташта.

Шоай хьинаьхь чу ца эзара бехкаш продукце цхьаккха килограмм йошпар укх шера сомийи баьцадаарийи бешамашка. Цу дакъе белгалбаккха боагIа нов. Н. Щербаков — баьцадаарий шоллагIа бригада бригадир, нов. Б. Чеовинская — баьцадаарий цхьоалгIча бригада бригадир, нов. К. Панина — сомий беш лелаеча бригада бригадир санна болча, бригадай кулгалхой шоаш хиларах тара организационни мероприятеш кхетама чакхъяьха ца Iеш, бригадашка хан-ханнахьа беседаш совеманеши нахк а йоахаш, партеи правительствам лоархIамегIара решенеш колхозхошта дIа а йовийташ, шоай болх агитатораша-коммунисташа санна лелабаь болча коммунистапа баь дика болх. Парбюро секретаре нов. Щербакова ше а даим беседаш ю колхозхошта юкъе.

Ший производственни декхарех дика лоархIаьй шоллагIча полеводчески бригада кхаш леладерийи механизаторийи коллектив (цеховой парторганизаце секретарь нов. Я. Залетухин, бригадир — коммунист А. Балзин). Ялатий хьункъам лакхбара гIулакхча кхаш лелаеча бригадашта юкъе лаьтача социалистически яхье хьалхара моттиг йьккхар цу бригада коллективо. Укказа 1317 гектара тIа дIадийнача кIаш хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 26 центнер йьккхар. 343 гектара тIарча кукха хIара гектара тIара — 26,4 центнер, 312 гектара тIарча генарий — 17 центнер.

Культураш чуаца, силос кийчьеча, лаьтта ахача, гуйран ялаташ дIадуича хана дика къахьийгар коммунисташ ин. Рудаков Ильяса, Горохов Александра, Михайлов Ивана, Мулявев Григоре, Гайдин Валентина, Сотников Владимира, кхычар. Юкъарча хьайбашта силос кийчьеча къаьстта дика болх бир звеньевой а кхаш лелаеча вхьоалгIча бригада цеховой парторганизаце секретарь а волча нов. Зубков Виктора. Из цунна тIадилла партийни гIулакх дар. Цун звеное Iай доахана на 8500 тонн силос кийчйир.

Кхы а дукха доаладе йиш яр къаьст-къаьстача бригадашта а бIарчача колхоза а хьалхашка латта боахама декхараш кхочашдар дукха хьинаре къовсам доаттабьача тха коммунистий дика болх хьахьокхаш дола масалаш. ХIаьта цар хьийгача къих хьахиинар гуш да: парткон керте латтача партийни организаце дальха толамаш шай партеи правительстван белгалдаьхад тха колхоза памятни байрах ялар.

Уж деррига а кхыдола а боахача толамаш — колхоза коммуниста, берригача къахьегамхоша шоай хьинар ца кхоаеш къахьегарах, коммунистий идейно-политически кхетам лакхбаларах хьинипар. Колхоза партийни организацерча берригача коммунисташа шоай политически бараш лакхбу шин шераш дуь шераш яхьарча марксизм-ленинизма зарлий школашка а хIаьта иштта ха яхача коммунисташтеи пенсионераштеи лаьрхIа вIашагIъеллача текущи политика кружоке а уж чуалача партийни дешара сете. ХIаьта балхаш тийнача Iап замалахь боахама доакъошка хIара шера семинарски занятеш ю агропотехнически экзамеш лакхъеш.

Партийни организацеи партконои керттера политически декхар а доархIаш, даим шоай тIахьешана хIалдоаттадеча боахама гIулакхашта ийсса колхоза партийни комитете чIоагIа уйла тIайоахийт. Троицки станице бахача наха юкъе беш бола культурно-массови болх чIоагIбара. ХIанз сун центр а хинна дIаоттал колхоза культура цIа. Шерра юкъехкуь саг йоалаеьга, керда дакъа берашта регистраци елга, Советски Эскаре гIулакх де болха призывникаш накъьабоахийга дездар санна йола керда традицеш. Призывникаш накъьабоахача хана, кхыча совгIатех совнагIа, колхоза кхай тIара йипа лаьтта чудоалла медальонаш а тел оаха царна, колхоза цIаккха а йиццургйоаца, шоай хьамсара лаьтта хьам дег чу лоаттадергдолга, хIаьта, вагахьа санна эше, веаетагIех цар из зораде дег дайтаргIола символически белгало а лаьрхIа.

Цу балха юкъе а доакха дакъа лоаи дукхача коммунисташа, цхьабакъа, массанел а чIоагIагIа лелабу из болх ВЛКСМ комитета секретарь нов. Волкова Людмила керте латтача тха комсомольцаша.

Дукха ха йоацаш чакхъьиннача колхоза партийни организаце отчетно-харжамий собрание хьахьекхар партийни организаце политически кхетачи дешаш лакхдена дилар, коммунистий хьинар белгал а доахаш, шоаш къамьлаш деча хана критика йора организационно-партийни массово-политически балха юкъерча кхочашйоацарашта, корта бола предложенеш делар. ХIаьта партконо кердача состава хIана ший хIара дешарча балха тIа чакхйоахаш йола наказаш а хинна дIаоттар уж предложенеш.

Колхоза партийни организаце боахама-политически балха тIа толамаш лакхдаьа да. Цхьоалла хIана вIаштIехьа лел аьнна ала йиш йолаш дац тха. Тха балха тIа кIезига дац тоьыл доккхий кхочашйоацараш а. Уж дIадахара шоай деррига низаш тIадерзадаьд хIана парткомои ерригача цеховой партийни организацешеи.

КПСС XXIII-ча съезда исторически решенеша дегаш уроттадаь болча колхоза коммунисташа дIахо а къовсам лоаттаберга боахам лелабоча доккхий толамаш дахар дукха.

Г. КИМ,
Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза парткома заместитель.

Ташкентски область. 15 шу хьалха Тянь-Шаньски лоамий Куриински духьа кIал Алмалык яха город йилла а йолаь. Узбекистана бесаш долча металлурга юкъмоттиг хьалье йолаьяр. ХIанз Алмалыкски горнометаллургически комбинате йоккха хьалхьа боахама даш, цинк, цIаст, дошув, химически продукци тел. Комбинате руда даккхартара лоаицунах цIена цIаст хьадоккхарга кхачуаца йола ерригача технологически процессаш йиза карьерзаяь хьинай.

Сурта тIа: цIаста обогатительни фабрике рудана фракци хьакъоастаеш латт.

Г. Пуна сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАНАЛ БУТТ ХЬАЛХА

Грозненски кога гIирс бечa фабрика болхлоша ер бутт бодлехьа тIадоагIача шера чотах арахецаргья 4 бIаь эзар гарга сома мехьа продукци.

Цхьайтта бетта къахьегама овсарле лакхъяра план 10,8 процент тIехкхочашйьяй, хIаьта арахецача кога гIирса дикал планах лаьрхIачул 2,4 процент лакхъьяй.

Планироване экономически стимулироване кердача системах болх беш я тха фабрика коллектив. Цудуьа укх тIехьарча хана дикка толбеннаб кийча продукци дIалахьийтара болх. Продукцина реализаци оча цхьайтта бетта план 10,1 процент тIехкхочашйьяй. Планах лаьрхIачул совгIа дIахьийта продукци 418 эзар сома мехьа я. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах пачхьалкхена кхоьлаьд эзараш сомаш ахча.

Московски ленинградски предприятей инициатива лог раьза хинна хьа а ьаьна, фабрика болхлоша чIоагIа къовсам лоаттабу белал, тIоарска товараш кходара. Укх шера планал совгIа кходаьа 2630 эзар квадратни дециметр тIоарска, 51,1 эзар квадратни метр кога гIирса чутоха товараш, иштта кхыдола товараш.

Торговле организацешца а вIйхха бувзам лоаттабу фабрика коллективо. Торговни организацешта рознични мехьах товараш дIалахьийтара план 110,6 процент кхочашйьяй.

Фабрико арахеца кога гIирс вай республике дIанахьача ца Iеш, вай мехкарча торгони дукхача базашка дIакхоач. Царех я КъилбаееЗа-ХIирий, Волгоградски, Челябински, Магнитогорски, Дагестански, Иркутски, Горьковски, Тульски, кхыйола базаш. Цар чIпагIа хоттиш дIаяи фабрико арахеца кога гIирс. Укх 11 бетта производствана юкъейихьай кога гIирса керда 15 модель.

Кердача системах болх беча тха коллективо болхлоенна материальни поощрени ара, социально-культурни мероприятеш чакхъяхара, керда техника карьерзаяра лаьрхIа хинна фонд хIоттаделла 52,8 эзар сом деннад. Из чул совнха цу хана хиначул 20,8 эзар сом дукхагIа.

Пхе шера план ханал хьалха кхочашйьяра ньржача социалистически яхье хьалхара моттиг лоаття М. Х. Мурдаев керте латтача берий кога гIирс беча цеха коллектива. Цо дукхьа ноябрь бетта планал совгIа арахийца кога гIирс 560 цар ба. Цу цехе къаьстта дика къахьегарна белгалбаьнна ба мастер Заботин, закройщик Цадаев, прессовщик Антипенко, Панищенко, Булганова, кхыбараш.

В. РАДОВА,
Грозненски кога гIирс беча фабрика производственно-планови отдела начальник.

БОЛХ ДИКА ЛЕЛ

Грозненски производственно-товарни контора болхлоша цхьайтта бетта валови продукци арахецара план 101,8 процент кхочашйьяй. Планал совгIа массехк миллион сома мехьа продукци арахийцай цу контора коллективо. Продукцега дIабода мах лохбарах пачхьалкхенна 184 эзар сом кхоьлаьд. Хьокхаме къахьегарна белгалъьяьнай А. Н. Пасечник С. А. Касьяни керте латта №№ 1, 2 йолча цехий коллективаш.

Н. ЕРМАНОВА,
планови отдела начальник.

КЕРДАЧА ТОВАРИЙ БIАЬ ТАЙПА

Арахеца йолаенай Эстоне индустри. Царех я электрорадиатораш, радиоантеннаш, станокаш, плиткаш. ХIанзалца яхьча республикашкара ихихьай уж.

Эстоне пачхаьалкхплане ТАСС корреспондентага аьнна промышленни, къаьстта а езача индустре предприятеша болача наха дола товараш арахецилга дикка алсамдаьккха хилар, керттерча даьнна чурра ресурсай чотах а доаккхаш. Таллински машинаш еча заводе мукхдуаш доацача болата кусонех пайда ца ийбеш дукха шораш дIаийнах. ХIанз, халкъа контролераша ала а аьнна, уж дIаахийта хIама кораденат хьалха хинача отхедех хоза кодилгаш де доладаьд.

ТIадоагIача шера дикка дегIадоагIийта наха дукха а вош хIамаш арахецилга. Цу дакъе хьалхалаттача «Илмаринe», «Ээсти каабель» яхача машинаш ча, Тартуски прибораш ча заводашка а доагIаш. Наха дукха а эша товараш миллион сома мехьа арахецаргда «Вольта» яхача электромашинаш еча заводо. Уккалара потребителашка хоачаргья керда электрорадиатор, из цул хьалха хиначул шоазен аьхазен дукхагIа низ болаш я.

ГАЗИ БЕНЗИНИ — ШОРТТЕИ ДАРЕГIЕИ

Вай республикерча «Грознефтегаз» управлене ерригаш а 4 цех я тайп-тайпарча моттигашка. Царех цаI МалгIабике я.

Яхь я цар юоайла. Атта яц из, хIана аьлча, дуккьала дукхагIа продукци арахецара тIайийрзаш яз. Ши задани вIаштта кхочашйой а хьалхара моттиг йоаккхаргьяц нагахьа санна цеха коллективна юкъе къахьегама дисциплина телхаеш, вочa оагIорахьара белгалвулаш саг вале, къахьегам масса оагIорахьара коммунистически хьисапе бене.

Йоацца аьлча, МалгIабикерча цеха начальника Дзгоев Бориc Владимировича дукха уйла е а кийчвала а веза бутт чакх а баьна балха итогаш е управлене водача хана. Укх шера-м хаддаяа цун кабинете латт дIа-хьа тела Цlе байрах.

Коллектива хьинар, барт, цар балхапара белам, къахьегама дисциплинаш, овсарле дикагIа хьахокх производственни хьокхамаш. Укх шера цхьайтта бетта 110 миллион кубически метр гаргIа газ Iалаштьай цехо. Из я юкъера лаьрхIача задани 25—30 миллион кубически метрал совгIа. Газах массехк эзар гарга тонн бензин даьккхад, газ яккхарга дIабода мах лохбаьб планаз боагIачул 13,7 процент дукхагIа, бензинага бодар — 40 процент.

Ше-шегIа хьахиннадаш уж толамаш. Мишта вIаштIехьбоаккх укказа къахьегам, фу ду социалистически яхьа сийр сийрдагIа болгарболаш?

Массанахьа санна хIара производственни участке но-шоай задане а уккала бетта а шера а лаьрхIа. Каьаа, цу тIа далац гIулакх. Бригаде, е кхыча участке къахьегаш мел волча сага ха деза из план кхочашйьара малагIа балхаш де деза, бехктохазе вар малае, миштa кхочашде деза хьаланашка отташ дехар. Иштта из хиича болх дикагIа дIабода. Ший тайпара вIаштIехьдоаккх из гIулакх укказа.

ХьатIабоагIача бетта сана задани кхочашйьяра шоашта эшаш долча хIамаш, торонийтоххам бу хIара бригаде. Из деррига дIа а ялийн справка Iочуда конторе. Укказа экономист, плановик, кулгалхой хьож цунга, эшар Iоттатох, цхьалола хIамаш хуаш, шоай предложенеш дIаятьу. Цул тIехьагIа юха бригаде дIадохийт из къахат. Цига собране дувц из дош, болхлоша вакъехуха шоашта дикагIа хетар, пайдане дар.

Иштта хьахул бетта де дезача балхий график. Цу тIа ши-ший пунктах вIалдаь да де дезар, из кхочашде деза ха, цу гIулакхах бехктоххаме вар. Массанена гургйолча хьальол из.

Кхочашдаь пункт къоалам хьекхе шорттига дIайою. Ха хьатIа а этта кхочаш ца еш йисачоа вIалгIолла шe така дуэл, массанега а дIахоийт. Коллектив оарагIйоал, бехкевар лох, эпе новкъостал ду.

Бутт чакхбала кхо-диь ди дисача гIолла график миштa кхочашъю, малагIа новкъарле, кхочашбоацар гучадаьннад хьажа комисси вIашагIйоал конторе (3—4 саг). Уж массайолча бригадашка хул, цул тIехьагIа акт оттаю. ТIаккха месткома шераьь заседани хул. Акташ тIа аладьчунга а комиссе членаша дувцачуна а ла а дийгIа ший решение ю заседанее. Иштта дIа-хьа хьокаю хьалхалаш моттигаш, премеш, вымпелаш, байракхаш.

Уж совгIаташ дIалу бригадай собранешка. Цига хул партийни, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш.

Иштта цахадаш махана йуваа доаттабеш, эшар фуд хьожаш, царга ладувгIаш ба цеха кулгалхой, партийни, профсоюзни организацеш. Хьокхам тед, хьалхле лелаю коммунисташа. 16 саг ва уж укказа (секретарь — цеха керттера инженер Иззаксон Арлен Маркович), хIаьта массавар а аггара халагIча, бехктоххаметIча балхашка а ба, творчески къахьег.

Компрессорни станце (газах бензин доаьхача) латта низ бола компрессорни цилиндраш тоас, аьрье езаш яача Грозне, кхыча моттигашка кхахьа еаш хулар. Дукха ха йоайора цу гIулакха, ше дора. Машиниста Гуренко Цапяд Даниловича шоай товарни цеха из болх бербоаш цхьа ший тайпара устройство вIашагIъеллар.

ХьалхагIа винтель хьаеш кхо станок езар, хIана газосварщика Кондратенко Павел Ивановича цхьане тIа хьаю уж.

Хоауш лакхъенний цеха экономика, наьха творчество планироване кердача системах цо болх бе йолаеннача хана хеза. Цуига хьежжа лакхбеннаб наьха къахьегамашара безам, цар ялаций. Нагахьа, кердача хьалашка болх бе болабелчаь хIара сага доагIача алапена 12 сом тIаккхийттад. Из я къахьегама овсарле лакхъялара бола наьха лоархIаме фактор. Крекингистий бозал хьалоанаш коллективо доил деннад пятилетка ханал хьалха чакхъякхха аьнна. Кхочашдуаургдий царна шоай дош, аьнна хаттар ле доагIаш дац. Из хьахьокх аьцача тешаш. Дукха миллионаш кубически метр дарегIа газ, эзараш тоннаш бензин хургда цехо планал совгIа.

М. ЗАНГИЕВ.

АЬРДАГIА ХИШ СОВЦАДАЬД

Малхбоален Казахстана дукха а полиметаллически рудаш доаккхача моттига тIабода никъ дIакхьайла хинна Березовкен Втерушкен яха хиш совцадаьд. Дуккхача бIаьшерашка Iайна хиначa дукха метраш сонял долча гIамара-лоабатен хиш тIейпе новкъарле йора цигара рудаш доаккха моттиг карерзанра. Цу хиний хьарсамаш истара а деражеш, гидротехникаша бурув деттал скважинаш ьяар, лаьрхIа лоам херча а беш царна тIаккхьачар уж, тIаккха ладдапа хий дIаузача боккха низ болча йиь насоса новкъосталца харсам доккъа а дир. Хий дIаузача ерригача процесса автоматизаци яр. Экономисташа лерхI уж ши хий юстардаккхарга дIалаха деррига рудкьа къулбамалхбоалехьа доаккхача рудаша дукха сов а доалаш юхаметтаоттаргхилар. (ТАСС).

КЕРДА КАНАТНИ НИКЪ

Гуржий шахтерий гараде Ткибуле билла белабаьб пассажирски канатни никъ. 3,6 километр бIаьха ба из. Города центр горнякий салоIа цIа тIадоача Руставеле цIерагIча лоама лаккхача кертана юзаргья цо.

Керда пассажирски «канатка» Грузе билла 56 бола подвесной никъ ба.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI, 12 декабрь, 1967 шу.

ЮБИЛЕЙНИ ШУ — БЕРКАТЕ ШУ

ЧАКХДОАЛАШ латт юбилейни шу. Дезача денна дукха къахьегама совгlаташ кийчдеш лаьттача, юбилейни хьа лаланьча цlойна хьалхарча денош-ка дlадоладир керда патриотически гlулакх. КПСС ЦК сентябрьски (1967 шу) Пленумен СССР Лениньарча Совета сессен решенешта гlулакхеца жоп а луш, нхо шера плана заданеш 1970 шера 7 ноябрь хьатlехачалехьа кхоачашъе ьнна шоашта доккхий декхараш тlайицар Москвен, Ленинграде, мекха кхыча городий дуккхача предприятей къахьегамхоша.

КПСС Централни Комитета, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о къоабалъяь мекха хьалхалаттача предприятей маьхера инициативна шерра кьаладцар меккдьтта Грознерча промышленноста, транспорта, гlишлошьча предприятешка. Пятилетка хенал хьалха кхоачашъяра ерригаа коллективаш ордагlйоалаш шерра организаторски массово-политически болх бовржабир партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама организацеша.

Вай города къахьегамхоша Махачкалаи, Орджоникидзен городий къахьегамхошца ерь а лелаеш, хенал хьалха кхоачашйир 11 бетта пачхьалкхен план, 13 миллион сома мехъа хlана аленйар ьнна планал совгlа продукци елар. Къахьтта доккхий толамаш дехар Старопромысловски района предприятеша, цар 1,5-зза тlаьна бахзар ьнна лакхбир валови продукци арахецара боарам дlадахача шера цу ханаца нийсбича. Цу къахьегlарах йолча меккдьтта района кертера моттиг лоац дейн лелае КПСС ЦК, СССР Лениньарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни Шlа байракх нийцача «Старогрознефть» мехкдьтта промысловни управлене предприятеша. Шоай къахьегама Коммунистически парти Советски правительства лекха мах бер жоп а луш, района мехкдьттахоша, пятилетка шоллагlча шера заданеш йоккхий йоллашехьа а, бlубанна чаккдовиш деза шу. Цар къахьегама чота тlа а итташ эзараш планал совгlа доинача меккдьттан миллионаш кубометраш попутни газен.

Буруь деттача контора партийни организаце, коллектива низаш Хан-Корт яхача майдан тlера мела кlалха мехкдьтта доалла тlоамаш хьегунадахара, старогрознемски майдан тlа мела тlера тlоамаш лахарен кердадерзадаран деча геолого-техниче балхашта тlа е дерзадаь дика толамаш дехьад. Чопхенорча хьалашка, lалаьмата кlоарга скважинен хха езаш, тlоамашкара деолении температурен лекха йолча хьалашна болх бе бехаш шоаш хиинь йоллашехьа а. Шоай социалистически декхараш дика тlехкхоачашдаьд коммунисташа ни И. М. Шулихина, М. М. Попова, Г. В. Краморова кулгалдеча буровой бригадай коллективаша. Буруь деттача контора коллективо хенал хьалха кхоачашъяь скважинаш яхара план, хенал хьалха мехкдьттахошиа дlавелар lаьрк этташ дукха мехкдьтта телла йола скважинаш. хlаьта уж толама карвоарзарах дlаштlехьдар мехкдьттан газа декхара тlайица социалистически декхараш кхоачашдела. Уж толамаш дьхед производства эггара хаlагlа йолча участкашка коммунисташ нийса дlаоттабар, опыт йола специалисташ бригадаш цхьаьн къоача инициативни чlенашца бакхьаьн цхьеин тарбеш дlа-юхе бекъар бахьан долаш. Буруь деттача бригадашкен вышкомонтажни цхьен, пачхьалкхен плана а социалистически деккерий а кхел къоастача юкъарчал доацаш декъа лоацаш ва партийни организаце бlаь совгlа коммунист. Буруь деттача хlара бригадана кертта деттача, нерто 60 чlенах кандидати юкъе йолча итт партийни группе толама кхоачаш дукха мал бе-да скважинаш толама йоазнига шоай балхаз тийше долаш йолча йоккха йоацача хlара коллектива бехктокхамера декхараш.

Буруьдеттарий эстафета дlахо а ьош, мехкдьтта промысловни управлене промысловнаш бизагlа пайда эца гlерт лаьттан чехашнарча рузьбаш. Цу гlулакха ьоихамо а цхьоелагlча мехкдьтта промысла балха дика опыт. Скважинашта эксплуатаци елга тlа-тlа чоалхенагlа хулаш хилар, хlара шера мехкдьтта кlаьж етта керда скважинаш ансамблеш хилар теркаш а деш, партийни организаце 90 процент совгlа бола коммунисташ производстве повархlамегlарча участкашна хьажабьб, цига коллективашта хьелаш а латташ къоачха «мехкдьтта» дахар дукъа тlагlертта кьовсам лаьттабергбалаш. Царах коллективо чlоаггlа сий деш ва мастер Сорокотягин, операторашнни. Ибрагимов, Демидов, Муродян, дукха кхыбераш. КПСС ЦК сентябрьски (1967 шу) Пленума решенеш кхоачашъеш дукха геолого-техническа мероприятеш чакх а яьа, промысла мехкдьттахоша дала скважиний къьнарча фондера планал совгlа 2 эзар тонни совгlа мехкдьтта дьвкхад, дийна лозбаьб мехкдьтта деккарга дlебода мах, цудуьа вlаштта укх пхе шера цхьанкха участоки бригадаш цу промысла пачхьалкхен план кхоачаш ца еш.

Мехкдьттахошта-бедал лоттеерашта нийсса бола бу 11 бетта планал совгlа массанк миллион сома мехъа продукци ьиннача мехкдьтта чакхдоахерашен мехкдьтта химикашен. Цу дькъе шерагара шерага а къахьтта кlана а мощносташ сов йоахаш а бола беш ерашта реконструкци еш а латт тlехдика мехкдьтта продукташ — автомобильни бензин, тракторни петадун фатаген, фенол, ацетон, продукци кхыдола тайпаш арахецара. Чlоагllен кхачен парафин, атмосферно-вакуумни трубчатка, каталитически реформинг ьяеш йолча хlанзарча тайпара йолча кердача установкаша дукхагlа арахец дуйнен рынка кьовсалургйолаш йола тlехдика продукци. Парте городской комитето цу дакъе а кхыча доакъошка а къахьтта бокика лоархlам бу керттерча производственни фондех пайда дикагlа эцара а керда болх бе йолайолийташ йола мощносташ кхайкарзаара а. Укх тlехьарча шерашка А. Шеришоа цlерагlча Грозненски нефтемасллозаводе хьаьлаш лаьтта керда установкаш болх бе йолаелийтара чоттг дукха а дуккагlа хинний керттера производственни фондаш. Цар проектни низ сихха шиь боарзмга кхолчабалга, кердача процессех пайда дикагlа эцилга партийни организаце къахьерча арглiанера йоашло а хинна дlаэттад. Коммунистий, ерригача коллектива низаш цу дешашта тlадерзадаро дика тоадир завода бовхама гlулаккхаш. Фондаша 1967 шера юха хьелуча пайдай коэффициент самиллшка тlехьарча шерашца нийсйина 16 процент дакхъенний.

КЕРТТЕРЧА производственни фондай эффективность лакхъяр, арахецача продукце дикал тоаяр дукхьа лоаттабеча кьовсамца завода парткомо, цехий юкъьанцарча партийни организацеша кхетамца пайда эц балха тайп-тайпарча формах, укхаза шерра йоаржаяй къахьегамца толашегlа йолча методашта ваь йола пропаганда, укх шерра а толашегlа йола методаш lомавий 95 сага. Процессаш эргайоакаш тоечаи установкаш кийчъечен завода рационализатораши изобретателаши хьинара декъа лоацеш хилара йиш хилийтай пятилетка шоллагlча шера предложенеш чакхьахарах 200 эзар сом совгlа экономически пайда бе.

Пхе шера план хенал хьалха кхоачашьяра тlаберзабеш бокика болх бу «Красный молот» яхача машинашьерча завода, ГАРО, Грозненски ремонтно-механически, «Электроприбор» яхача заводий, ЦРМЗ-а, «Грозэнерго» яхача управлене партийни организацеша. Цу предприятей продукци чlоагlагlа хоаттеш я меккен доазол дехьа. Технически прогрессе декъе шоашта кераглдьаннач тlа це а соцаш, машинашьерча тlатийла болх бу кердача чlоагlагlа изобретен долча оборудоване тайпаш тlа. Масала, «Красный молот» яхача завода дукха арахеца белаьй хьалхагlа арахецаш хиннарешца нийсйина низ болашагlен белхе овсарло лакхагlен йола ЗЦА-400А яха цементировочни агрегаташ, 1000 атмосфер давлени йолча фонтании арматура. 700 атмосфер йолча цементировочни агрегата опытни образецаш нийсъяьй, кlеж етташ мехкдьтта телача кlоаргача скважинашта лаьрхlа универсальни колонни головка хьеш я.

Масалаш дукха а довладе йиш я творчески хьинар керда ай а дерь, дерригa низаш тlа а дахийта, керда мел дар юкъе а кхуьеш мехка халкъа боахама, къахьегамхошта эзараш кхоачашдара еланза ерийоаце продукци арахецаш йола энергетика, транспорт, ейген кхачени промышленность, мебельни вьу чакхйоакараш дамна долча кхыча доакъоех лаьца а. Шера гуш да уж толамаш, производственни, культурно бытовой, чуlача цlеной капитальни гlирсаш дуккагlа хьалдеш хилар. Мехкдьтта чакхдоахача заводашка болх бе йолаелийтача кердача установкаша, чуlа дlаенначо шоа эзаьь эзар квадратни метр совгlача цlеноша, дуккхача культурно-бытовой объекташа хьатьоех гlишлошьерий эскара къахьегам. Грознерча lиламагlй хьинаерча къахьегамо декъа доала предприятей дерригача практически гlулакхах, керда арахецача продукцех, из эргайоалло тоеярах.

Тохкама 6—7 эзар метр кlоарга скважинаш яха парлlарца дувзадена СевКавНИИ lилмахошин Грознефта объединена специалисташен шоай низаш тlадерзадаьд уж эзар. Буруь тоха доладеначул тlехьагlа лоабета маркхал чубуашин чоаллхенера хьалаш нийсахули йолча моттигаш къовсам лоаттабар саниа йола лоархlамера проблемаш къоастаяра.

ВНИИКАнефтегазан НИПИнефтехимавтоматан институтий филиалой а предприятей а специалисташа творчески кохта йоллаш цхьана беркате къахьегаро йиш хилийтар «КЕНТАВР», «Нефтяник» ПАТ яха тlаlемахамнка системаш, насосни компрессорни станцешта автоматизаци яр саниа йола дукхга разработкаш нийсагlа долча технически кьахьаца къоастее. ГрозНИИ lилмахоша мехкдьтта чакхдоахаршца цхьана болх бу lилма-технически разработкай эффективность лакхьара, моторни довгоф, дьттай, парафина, мехкдьтта чакхдоахачен мехкдьтта химии хьаеча продукце кхыча тайпай дикал тоаяра къахьтта уйла тlа а йоаийташ.

Цхьабокъда, кхио дlадоаркаш, пятилетка кердача довзоабаша хьалхашка оттаеу предприятешца долох долча кхоачашьш бизагlа пайда эцара дешаш. Партийни боахамен организацеш декхарий-ле а къаьст-къаьстача заводий, буруь деттача конторай, цlенхашта кхоачамбоацараш дlадоха а ер шу тlехьа чакх а дахкха пятилетка шоллагlа шу дика дlадоладар дукха буруь деттача хlара бригада скдагlа буруь тохара, тlера установкаш йолча тоарнах шу чаадана юбилейсача укх хана нймоатта дуккагlа пайда эца а. Къахьтта чlоагlа занняр тlадатийтанза дергдец хьалдаь деза дезака промышлени, чуlача цlеной, культурно-бытовой гlирсашта. Укх гергарча хана дика кийчъеь керда квартираш шоашта кхоачаргкъарга дог дааа бокъо йолаш ба грозненцаш, хlаьта гlишлошьерий декхар да ер шу чакхдалаьеза кхы а итташ эзараш квадратни метраш чуlа моттиг йола цlеноа эксплуатаце дlадала.

Пятилетка керда, тоадамбоалаш доl кхоелагlа шу да хьатlаотташ латтам. Цо а дlадезарда керда декхараш кхоачашдеылга йоазло еаген.

Партийни организацей, дерригача доакъой предприятеин организацеин декхар да пачхьалкхенна тор ма лу дукхагlа планал совгlа продукци елар, кердача 1968 шера беркате бола дlабоалабара шиь хинапаьа кийчо ер дукха дерригa низаш ордагlдаккхар.

А. ДАВЫДОВ.

КПСС Грозненски горкома секретарь.

ТlЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР — КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Юбилейни шера тlехьара бутт ба ер. Вай республика промышленноста болхлоша. Октябра цlейна накъбоагlеш хьаха къахьегама толамаш дlахо лакха дяя, шерра ехь йоаржавй чурча кхоачамех базза пайда эцара, производства экономически эффективность лакхьяра. Пхе шера план 1970-ча шера 7-ча ноябре кхоачашъяра вай республике эггара хьалха ехь дlайоладьча КПСС ХХIII-ча съезда цlерагlча крекинг-завода инициатива хьалгlча а лаьца, промышленноста, транспорта, гlишлошьета организацеша доккхий социалистически декхараш тlайипад. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически ехь йоаржавй чар.

Валови продукци арахецара 11 бетта план республика промышленносто 102,6 процент кхоачашъяьй. хlаьта укх шера 11 бетта арахийна продукци соахка цу юкъа арахийцачул 12 процент дуккагlа хул.

Цхьайтта бетта планал совгlа арахийна тайп-тайпара продукци 19,5 миллион сома мехъа я. Цу дакъе планал совгlа дукха арахийцай мехкдьтта продукташ, мехкдьттаца хьалйоагlа газ, электроэнерги, синтетически растворителаш, полиэтилен, кьункабетона конструкцеш, самда, кога гlирс, швейни изделеш, кхыдаа продукташ. Арахеца продукци дуккагlа хилийта торо хинна къахьегама овсарле лакхьярах. Цхьайтта бетта къахьегама овсарлен план 3,1 процент тlехкхоачашьяь, хlаьта дlадахача шера цу юкъа зийнач 8,1 процент лакхъеннай из.

Юбилейни шера план хенал хьалха кхоачашъяра дуккеча предприятей коллективашка дв тlехьа лакхью къахьегама овсарле, производства издержкаш лохъю, арахецача продукце дикал лакхью.

Массайолча предприятешта кхыхам тел пхе шера план хенал хьалха кхоачашъяра ехь дlайоладьча грознески крекингисташа. Барттайлача крекинг-завода коллективо 11 бетта план 104 процент кхоачашйир, планал совгlа арахийцар массех миллион сома мехъа продукци. Иштта социалистически ехье хьалхалатташ я Карабулакски газобензинови завода, Грозненски химически комбината, «Грознефтехимзаводы» яхача объединене чуйоагlача производственно-энергетически контора, Грозненски ремонтно-механически завода, Назранерча «Электроинструмент» яхача завода, ГАРО, ЦРМЗ заводий, «Грозэнерго» яхача управлене, швейно-производственни объединене, «Грозвино» объединене чуйоагlача предприятей, Сунженски консервни завода, Гудермесски мачах еча завода, Малгlабика горищекочбията, кхыча предприятей коллективаш.

Планированен экономически стимулярозанен кердача системага ьынача предприятешта юкъе 11 бетта кийчча продукцена реализаци еча эггара лакхагlа хьокхамаш дьхад «Грознефть» объединене чуйоагlача предприятей, мехкдьтта газови управлене, «Электроприбор» яхача завода, № 15 йолча дьтта доаккхача завода, кога гlирс беча фабрика, моттигерча промышленноста Министерствана чуйоагlача столярни изделей заводий, кхыча предприятей коллективаша. Кердача системах болх беча 28 предприяте 11 бетта реализаци яьча продукце боарам соахка цу юкъа арахийначул дукха хlама ца эшаш 16 процент лакхагlа ба.

Республика промышленносто 11 бетта баьча балха итогаш йича къьвтта хьахьокхаш да пачхьалкхен плани юбилейни социалистически декхараш республико кхоачаш тlехкхоачаш дергхилар. Из боккъонца йола ларg а чиина дlаетгарга пятилетка кхоалагlча шера план кхоачашъяра.

Промышленносто дахха къахьегама толамаш кхи а лаккагlа хургдар, нагахьа ерригача предприятей коллективаша юбилейни социалистически декхарех лаьрхlача хьисапе пачхьалкхен план толамца кхоачашъьйяре. Цхьабакъда республика ерригача промышленносто пачхьалкхен план кхоачашъьяле я, пачхьалкхен план кхоачаш ца еш а предприятеш я.

Масала, пхьайтта бетта валови продукци арахецара пачхьалкхен план кхоачашъьяьц 12 предприяте, из бахьан долаш пачхьалкхенна дlа на луш йиса промышлени тайп-тайпара изделеш 900 эзар сома мехъа я. Цу дакъе лаьрхlачул дукха кlегагlа арахийцай гlишлош хьалъеча эша кирпичи, черепица, ардакх, мебель, консерваш, шурий продукци, кондитерски изделеш, кхыйола продукция.

Къахьегама овсарлен 11 бетта план кхоачашъьяьц 11 предприяте. Цхьайолча предприятеша арахецача продукцега дlабода мах планах лаьрхlачул совгlа лакхбеннаб.

Планированен экономически стимулированен кердача системага ьынача 28 предприятех пхе предприяте кхоачашъьяьц продукцена реализаци яра 11 бетта план, из бахьан долаш пачхьалкхенна дlа на луш йиса продукци 1,2 миллион сома мехъа я.

Шу чакхдала йисар ах бутт совгlа ха мара яц. Цудухьа хlара предприяте, цеха, участка, бригада коллектив декхарийла я пачхьалкхен плани социалистически декхараш толамца кхоачашдара цхьа минут бахьа а йоа на ец хьинаре къахьега. Министерствий, объединеней, управленей, парте райкомий горкомий кулгалхой декхарийла ба цхьъе ьынача коллективашта хьинаре къахьегара мел эша хьелаш хилийта, тlехьанисача предприятей балха къахьтта чlоагlа теркам тlабахийта. Тlадиса декхар шера дlа я даьккха хьалхалаттача предприятешта юкъе уж нийсйяра цара повхъостал де.

Толамца производственни плани юбилейни шера социалистически декхараш кхоачашдар хlара предприяте коллектива, болхлочун, специалиста сийлен декхар да.

1967-ча ШЕРА 11 БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприятеш	Директор	Партийни организаце секретарь	[illegible]
Валови продукци арахецар			
«Трансмаш» яха завод	А. В. Комаров	М. М. Магомадов	95
«Пищемаш» яха завод	М. А. Керимов	А. Ч. Заириев	99
Шелара ЖБКК яха завод	В. М. Корнеев	А. М. Дудаев	89
Гудермесски кирпичи ю завод	М. Р. Шатаев	Г. У. Кузе	80
Назрань-Вокзалера кирпичи ю завод	Х. Э. Бухуртиков	А. Ш. Шадыжев	84
Назрань-Вокзалера мачих ю завод	Х. А. Наурбиев	М. Б.-К. Арчаков	99,3
Ермоловски леспромхоз	В. П. Воронов	В. К. Деев	88
Новосельски совхоза чхьагlара пункт	А. Т. Харихов	Н. С. Земцова	88
Сунженски леспромхоз	П. И. Циннадов	А. И. Цукалов	97
Веденски тьунбоккхам	С. С. Усаев	М. Дикаев	91
№ 2 йола горбыткомбинат	П. Д. Амерхаджиев	Ю. В. Камышанский	96
Урус-Мартана райбыткомбинат	М. У. Эдельханов	—	67
Продукцена реализаци яра план			
«Красный молот» яха завод	Н. Х. Колесников	В. М. Шейкин	99,7
«Терек» яха мебельни-хьу чакхйоакха фирма	А. М. Арсенюк	Н. И. Федюшкин	91
«Металлист» яха завод	А. М. Трушкин	М. А. Черичева	97
Сунженски кирпичи ю завод	М. А. Поляков	—	78
Ачхой-Мартана райпромкомбинат	В. Б. Цечоев	—	85

ЖА ЛЕЛАДЕРИЙ ГlУЛАКХАШ

Дика къахьийгад укх юбилейни шера Грозненски шурий совхоза хьийбаш лелалераша.

Пачхьалкхенга 887 центнер тха лехкад планах доагlар йорхl бlаь центнер мара доанача. Вешта аьлча, план 125,7 процент кхоачашъяьй. Дика къахьийгад боахама жа лелалераша. Дерригача жена тlехьара планах кхеле дезин хиина lоахарий 9425 мара доаца 10101 lаьхар кхебаьб уккаш. Цу тайпара толамаш дикхара хьинаре заьха лаьнца цхьоалагlча отделене вокхагlа волча чабана М. Сакарбекова. Шиъ lулацарча хlара устагlанна тlера 4,6 килограм тха дьвккхар но планах доагlар 3,9 килограм мара доацача, хlаьта хlара 100 жийна тlехьара 115 lаьхар кхебаьб.

Дика къахьийгад кхоалагlчен дlъвлагlчен отделеней чабанаша а. Царех ба воч. Герасименко, Немилов. Хlара устагlанна тlера юкъера лаьрхlача 4,2 килограм тха даьккхар мар, хlаьта бlаь жийна тlехьара 109 lаьхар а къоастабир.

Жа лелалераша керда лакхара социалистически декхараш тlайийнна хlана.

А. МАЗАЕВ.

ХЬАЛХАРЧА МУГlАРАШКА

«Сунжанефть» НПУ болхлоша цхьайтта бетта план 101 процент кхоачашъяьй. Планал совгlа 14990 тонн мехкдьтта даьккхад. Продукцега дlабода мах 1,9 процент лохбаьб, хlаьта къахьегама овсарле 2,9 процент лакхъяьй. Мехкдьтта заьккхара шера план 28 декабрен газ яккхара план 20 декабрея кхоачашъе лаьрхlад мехкдьттахоша. Къахьтта дика къахьегаш хьайоагlа шоллагlча промысла И. А. Бодаев керте латтача бригада коллектив.

Р. КОТИЕВ,
«Сунжанефть» НПУ планови отдела инженер-экономист.

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. Ферросплавай Кузнецки завод — Малхбоален Сибарегlара lаьрмача металлурге хьалхалатта предприяти я. Советски пачхьалкхен юбилей дикача къахьегама гlулакхашца белгалдьаккхад ферросплавщикаша. Ер шу доладеча гlоне а планал совгlа мехкага кхььчай пхи эзар тонни совгlа ферросилици, металлургаша кхоьлий пхи миллиони пад бlаь эзари киловатт-сахьат электроэнерги.

СУРТА ТlА: хьалхарча цехе ферросилици йоттара кулгалдеш ва Черняев.

А. Кузьмина сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ФРГ ПРАВИТЕЛЬСТВАГА ЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

8-ча декабре СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра заместителя В. С. Семенов СССР-ера ФРГ гlулакхашта хаина поверенни волча Х. Х. Зантега дlаелар ФРГ милитаристски неонацистски низий гlулакхаш тоалуш доагlаш хиларца дувзаденна Советски правительства ФРГ правительствага яь заявлени.

Советски правительства, йоах заявлене тlа, антигитлеровски коалиге державаша исторически Потсдамски соглашене тlа хьакхайкадаь дlахо даккдаха лаьрхlа хlамаш кхоачашдара Советски Союза тlалатта бехктокхам кхета а беш. ФРГ правительства уйла гlатдаавялда эргlоаинаш лоархl Федеративни Республика хlанз политически дегlаахара кхерамеча оагlонашта. Белгал на дьккхама йлап из хьалхагlа хиннача Германе дукха ха йоацаш леладаь гlулакхаш, гитлеризм дегlайоалларен чlоагlъярен истори гарга а увзаш. ФРГ общественно-политически чакхара тlа-тlа шерагlа доло заьзъа реваншизмой милитаризмой чулоацаш дола хьал отташ латташ хилар.

1967 шера 28-ча январе ше ФРГ правительствага яхийтача заявлене тlа Советски правительства цкъа дlахайтадар, Федеративни Республика неонацистски милитаристски низий хьинар чlоагlа айлуш латташ хилар, цар гlулакхаш хоалдамболлаш юхатохилга хьалийхадар. Цхьабакъда цу заявлене тlа белгалдаь чlаштlехьоана гlулакхаш дlа на доахаш эсад, цуа я вогlа за уж тlахо дегlадоагlаш кlоаргдуш хилар.

Заявлене тlа дlахо белгалдоаккх хlокъ дукха ха йоацаш Европа хьалкъашта гуш яр германски фашизма лергагlа болхабанна «национал-демократически парти» белаш йолчун съезда байракха кlал эрь доаллаь Ганноверге яь демонстраци. Мехка массе таппара неонацисташ баьхкар цу городе гитлеризма зуламашта реабилитаци е а цуа гlаьрахой гlуллекхаштен уйлаштен шоаш тlехьа хилар хьахьокхаа а гlортара дукха. Хьалхагlа Мюнхен а сапна, неонацизма lаьвала керте илара символ а хинна дlаетта гарла Ганновер. Мел тзнаш йолаш хете а, из кхетаче гуччахьа хиина чакхьялар, кхьметтех ФРГ официальни lаьдайташа кхы тlа мога а еш.

Хаттар отт, йоах заявлене тlа, малхбузенгерманск lаьдалаша сел чlоагlа могнира НДП-ена карагlдаьнар малагlа гlулакх да? Сел повкъосталца гlерт национал-демократически парти бахача наьха безам шийгахьа баккха, малагlа платформа я цо кхайкаер?

Эггара хьалха гуччахьа хьакхайкадаь европейски доазонаш хувцилга, кхыча пачхьалкхений территореш дlалуъашилга. ФРГ кевайоазон тlа шерра кевайеетта михиллара. Ганновере хиннача съезде НДП тхьамадаша хьакхайдаьд, доазонаш хувцача хьаа «Бельгиарча рамкашка шоашта никъ ца беккха» лаьрхlа уж хилар. Цар чоттта хьакхайказар, австрийски къам делаш хилга шоашта мегаш ца хилар; цар чулаца безам ба кьялбаседенгахьара Италин а (кьулбеьзен Тироль), ФРГ-ена малхбоалехьа малхбузенгахьа, къилбаседенгахьа а кьулбеьзенгахьа а яла лоаллахарча мехкий территореш. Неонацистий авантюристически уйлаш мехкий дlалуща Гитлера уттачьна loвдалча планашта нийсъенна ца lеш, цхьанаадолча хlамашта кхьметтел цареа а тlехьаьнкай.

Заявлене тlа дагадоахийт, гитлеровски парте программе тlа «шоай долаьне хилара йолча халкъий бокъон дарда тlа берригa немций сийлаь-йоаккхача Германе чухь вlашагlтохара» лозунг уттадаь хилар. Европе хинар фу дар. Из дар — городаши юрташи йохаелген хlалакъелген, бахача наха lаьан тlаоттаделга, концентрационни лагераш, газови камераш, пах хьалъувхха моттигаш, лаьрхlа ца деллал дукха зуламаш, гитлеровски эсарех дакъа уж дерригa бlеха гlулаккхаш. Москваи Ленинград лаьттан букъ тlара дlаьякха, Лондон йохае, Париж йоагае, Советски Союза, Польша, Югославе лаьттан са доалла хlама тlаьоалларе е яхаш тайпана приказаш — уж хlамаш дар «шоай долаьне хилийтара» лозунг хьалха а тувсаш зуламеча гитлеровски планашта халкъашта тlакхоачадеш хинараш.

Потсдамски соглашенена дуьхьала бахьна хурра шоай гlулакхаш чакхдаза гlерт неонацисташ. Из дуьхьал хьайовх, хьакхайкадаь хиначa тайпара, бундесвера эсараша хьинаре дакъа а лоацаш кийчъяьча НДП программа тlема - политически положенеша.

Хоаш да, белгалдоаккх заявлене тlа, Германегара гераз вlецадаь дlадоаккхилген дувзаа демилитаризаци елга, тlеча кхоачамийн тlема йоккхийча товйин дерригa тайпаш хьаде йиш хургйоацаш цуина дехкилга Потсдамски соглашене тlа оттадаь хилар. Хlаьта НДП программа автораша кхоачамбан Малхбузен Германе хlанз юха на озалуш чlоагlа тlема кийчонаш еш хиларах. Цар дlадех «германски генеральни штаба гуччахьа ваа вlашагlйоалилга, ФРГ экономика кхы а чlоагlагlча тlема наьхьа тlа йоакхалга, кхы бола тlема промышленни машина хьаелга.

НДП тхьамадаша хlоаз гуччахьа доккхал ду шоай парти кхьан шерал кlеззига совгlа мара йоацача хана чуть шоаза хlана хиэаро дьна йоккхагlа хиина хиларах. Малхбузенгермански харжархой миллион совгlа голосаш а гулъяь. ФРГ ялх лаьттан лаандагашка 48 моттиге кхьачай НДП-ена. Из бахьан долаш хьалхагlе а летаи гlоздаьнна ба неонацисташ, нагахьа саина аргlанара хоржамаш хилча бундестага—мехка лакхерча законодательни органа пайдараш шоашта хьалхашка хьеллалургхиларга сатуйсаш.

Национал - демократически парти, белгалдоаккх заявлене тlа, — ФРГ-ена хlанзарча общественно-политически порядка пхьа дакъа да. Цхьа деятелашта, мадарра аьлча, кхьайле ва НДП-ес дlадехараш доал деха ХДС/ХСС яхача парте эхьайолча установкашка хьежжа хиларах, дукхача хьале цу парте, къахьтта а вьтехьарча тхьамо, лидерашна дьвча кхьамьтташнара хьаийца уж хиларах.

НДП айхха юзаенна я реваншистски пропагандента шоай сул шаьрдань кьиначa, тусчахьа милитаристски пикь лелабеча массе тайпарча социализашца, объединенешца, землячествашца, пачхьмэ кхы тайпа нахькаш леладеш йолча ультрареакционни партешцен группировкашцен. Цу тайпара организацеш ерригаш а лаьрхlача бlаьш я хlанз ФРГ-е.

ФРГ-ера эггара реакционнигlа дола шовинистически низаш хьаьрдалар нхьа дагадоьнаш е ши-шегlа хьахнина хlама дац. Йоах заявлене тlа, из да дукха шераш хьалхагlа деиз хlанзара европейски доазонаш бахьдаь дlатlа на эцара, ядерни герза тlаьхоачийталга дlадехара, «берригана немций нlерагlа» хьаэтта гlертаи хилара, ховш мадарра, ФРГ-ена юкъейоагlаш йоагlаргйолаьна йоаш Малхбузен Берлин дlахулина безам болча авантюристически уйлай ларда тlа вlаштlехьйоахаш хьаепача ФРГ официальни политикех хьахинар.

Хароде йиш йолаш дац ФРГ правительства кертера йоакхо хьалхатlа а саина шерра тlема кийчонаш ара программе хилар. Массанена а хоьш да, бундесвера хlаьз ах миллион гаргга салте хилар а доккха эскар вlашагlдоллара из кийчъеш хилар а. ФРГ тlема гlулаккхаша дlалаш пачхьалкхен бюджета кхоалла-тlа дакъа гаргга.

Советски правительствега а, йоах заявлене тlа, Потсдамски соглашене положенеш телха а еш, ФРГ-е кертагlча тайпах йола тапаш, ха кlал-гlолла лела лоджаш, реактивни самолетаи, кхийола гlема техника шерра хьае йолаьь хиларах йола даанеш. lаерии гераз тlакхоачаргбола нах кхьаш лех ФРГ политически тlемен деятелаша.

Айхха милитаризмана дуьзаденна дакъа, ФРГ-ена фашизаци ярга бовьа гlолла боакхаш бола лоархlаме гlа ба гражданий керттера конституционни бакъонаштен маргlатонаштен шерра белаьь наступлени.

Заявлене тlа дlахо белгалдоаккх, хьалхагlа деиз мекха «керда никъ цихьбоах». Малхбузен Германе хlанзарча дерригача лазарашта хlапа лаа дьвнй дарбан мокха луш йола «керда Малхбоалехьара политика» хьайканий ялаш ФРГ официальни деятелаша дувцаш хилар. Хlаьта деш дола кьамаьл, мадарра аьлча, Европера реальни гlулакхаш хьалхатlа а но мара бакъдаь дlатlазца на тутилга кердача порядука юкъедолла гlертарах, милитаризмаи реваншаш къьмара политика кердаяккха, хlаьта цхьаьолча доакъошка из вlашагlеллареа а дlахо дика гlерташ хиларах лаьна да.

Заявлене тlа белгалдоаккх, неонацистий гlулакхашта шерра никъ хьабеллара малхбузенгермански пачхьалкхен lаьдалаша хlинз шоай гlулакхаш чакхдоахаш агрессен тlемен машарна тхьан мутlаре ФРГ латтаден дуне-халкъашта юкъера кхоткам нрбара юкъе дlахо а шийгахьара дакъе лаца из дага йолген чьахьокхаь бокъона безам болаш хилар.

Белгалдоалаш гlулакх да, йоах заявлене тlа, ФРГ правительство тайп-тайпара бахьанаш а доахаш, йоагlаш йолча дуней халкъашта юкъерча правови формехьа вlаши юкъерча гlулакхашка кхыча социалистически мехкий йола бокъонаш а лоархlаш ГДР яра дlа-юха заявленеш яра ФРГ правительство юстара ювлаш хилар. Цо кхы тlа а хьахьокх социалистически Германски Демократически Республикаен социализма кхыча мехкаштен дуьхьалъяраь йола ФРГ политика агрессивни малlаш долаш хилар.

Хlаьта ФРГ политикаша кхеталойхьогl, цу тайпара уйлаш фу малаш долаш хила тарлу? Германски Демократически Республика, ховш мадарра, вежарий цхьоагlон гlулакхашца ювзаенна я Советски Союзаца кхыча социалистически мехкашцен, цу гlа а уж гlулакхаш доагlаш долча договорашца чlоагlдаь а да. Варшавски договорон организацена юкъе я из. Мичча бесса кхайда а ГДР суверенитетаи из кхычарех тайша хlама доацаш хиларан тlакховдар цу оборонительни организацена юкъе дакъа лоацаш долча дерригача социалистически мехкий кхерамаленна тlакховдар хургдар. Хlаьта цунна тlехьа белгтала тlакхайдараш хlалакбеш бола бекхам а хургбар. Тlакха, цу тайпарча ше шийна теха дера наькъа тlа отта безам хургбий ФРГ далха?

Моллагlча кхычар юте а. ФРГ бехктокхамерча деятелаша а теркал йиш еш йита ягlац, белгалдоаккх заявлене тlа, гитлеровски рейх йолаьлчулла кхы дуниялга йоацаш из капитуляци ьычули тlехьагlа, германски фашизм эша а яь, кхтало яккхара lалаьмате йоккхий сагoтонаш лайнача халкъаша германски милитаризмани нацизми овлангара дена дlаяккхен уж юха дайлургйола моттигаш ца нийсъялийтен лаьрхlа шоаш хилар хьакхайкадаь йола харцье йиш йоаца фаьт. Халкъий из лоlам ше мабарра хьахьекхаб Потсдамски конференце решенешка, Нюрнбергски трибуналан приговора тlа, социализмий дукхача соцмаш тlа.

Нагахьа саина ФРГ правительства кулгалхоша дунея шоллагlча тlема итогаш йолча бесса бакъъаь дlатlазцара кьаьнаца шоай политика леладоре, нагахьа саина машари кхерамъен хьаштдолаш йолча кхыча пачхьалкхенаша цхьана гlа бовхаш баха цlенхаштта безам болаш уж хилара тешал деш дола практически гlонаш цар даьхача, уж кхетабениш хьалловцаши хургбар Советски Союза оагlонгахьара. Шинна а мехка халкъашта пайдана хургдолаши европейски машара хьаштта аттув боаккхаргболаши дина дика гlулакхаш Советски Союзаи ФРГ-енен юкъе оттадара тlехьа латт Советски правительство. Цхьабакъда, теркал ца деш lе йиш болаш из ца цу гlулакхашка бодача наьха тlа ФРГ оагlонгахьара вай шолагlлоа тlехьа, цу дакъе тlа-тlа чlоагlагlа дегlайоагlаш латта реваншистски неонацизми ренина йола овлангара чу а йолаш йола дуьхьалеташ уттегеш хилар.

Заявлене тlа белгалдоаккх, Германе Федеративни Республика дукхагlа болча гражданашта хетарашц дагардараши чlоагlагlа болча реваншистий неонацистий позици могт лархlара Советски правительство тайна хилар. Советски нахе хов, гитлеровски террора хьалхашка кортош цу на тelадеш дола низаш Германе хиилга. Цу тайпара низаш долаш да малхбузенгермански общества я.

Мехка кхоанена хьалхара бехктокхаме долча ФРГ халкъо, дерригача политически низаша ФРГ-ена милитаристски неонацистски гlоваваша кийчбеш латтача наькъа кхерам кхетаберг хиларах, реваншаш тlема кердача авантюрайи lовдалча идеяшта шоаш тlехьадоачийтаг ца хиларах теша ловра Советски правительства.

ФРГ кхерамеча политически наькъаца дегlаухаш хилар цlенхашта дlахайтанза ялац Советски Союз, йоах заявлене тlа. Дlабахача тlема тlа халкъех итташ миллионаш нах боабаь хилар дага а доагlаш, хьалбаьшна реваншисташи неонацисташи юхакъовлилга lалашдергдолаши ФРГ территоре тlа германски милитаризми нацизми юхадийгьяра е кердаяккхара бокъонца духьале ергйолаши дола хьалла гlулакхаш сагота чакхдахаза дергдоаш лоархl СССР правительства.

Советски правительства Потсдамски соглашенена юкъе дакъа лоацаш хилача ерригача державай декхар лоархl цу соглашене малаш чулоацаши ФРГ территоре тlа бокъонца хьаллацаро йоакхо елгах. Эффективни тlахьожам оттабанза барбеш милитаризми нацизми бух овлангара дена хоадабара хьакъехьа Потсдамски соглашене дlадийха лоархlамегlара хlамаш ФРГ территоре тlа кхоачашдайтара; цу дакъе дуней халкъашта хьалхашка декхар тlа латташ я антигитлеровски коалиге державаш.

Советски Союзо ший оагlонгахьара доллш хlама дергда Европе фашистски кхерама кердa кхуврч хьабарга кхоачабо а массане юкъара машар кхерама кlальоттабе а тарлуш болча событей лелама никъ бехкаб дукха даиза дерг мел доаца политически кхыдолеи гlулакхаш, машар безача кхыча пачхьалкхенаша а саина, чакхдахарна неофашистски милитаристски низай тайшача балхах халкъаш лорадар дукха.

* * *

СССР-ера ФРГ гlулакхашта хаина поверенни волчо аьлар, кхы гоа а на еш шиь правительствага дlалургьа ше Советски правительства заявлени.

(ТАСС).

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ПОЛИТИЧЕСКИ КРИЗИС КIОАРГЛУШ ЛАТТ США

Вьетнамерча тIемо тIа-тIа дукхагIа холуш доля хувцамаш ду Америка политически ниэаш дIалийцдеча, нарна юкъери гIайнаш сомлу. Граждански тIема хана дена мехка на нйгIача тайпара чIоагIа барт эгIабаьб США, аьлар сенатора-демократа Харти. Вьетнамеки политико. Мехка «Iолла лийлачей халкъа дагардар зуаш хиначеп америкаски журналистана хIаьара ха ззах раьза боаца сезон» лаьрхIай, «Белгалла, — яздэ «Нью-Йорк таймс» яхача газета корреспондента Макс Френкела, — американашна хIара къамаьл массаза дайча хана дуц цар шоаш раьза ца хилара. Уж эгIазбогаб тIемо, из цхьаккха маIан доацаш, сов бIаьхбеннарг, дукха ружкъа доаден а доврхIаш... Дукха а дукхагIа болча американцаша, гучох, юххьанна дезз а гIалат лаьрдоархI тIом болабарах, цул тIехьагIа деш гIулакх деаш нах боабайтилген материальни ресурсаш хIалакьийтилген доархI цар цунах».

Вьетнамера США тIемех долитически планаш юкьагIайсаро довлаш кетарашн доладаьл правительствана шийна чухьа а. Уж довиия хьахьоккаш бар укх гергарча бэттошка оборона министр Макнамара отставке водаш хилавах хиина официальни хоам. Американски газеташ тIа чIоагIа яду правительствера къыйола боккхий членаш а отставке баха гардуш хилараж. «Уолл стрит джорнал» яхача газето дукха ха йоацаш хоам бир, министрий помошникий е министерствашка отделий начальникий посташ тIа болча нтташ наха дувцш хьа президентах Джонсонаха кхи политикахь шоай дог дьешна хилар, хIанхьы тIехьа доашача хана цуп «кема» тIера Iодоеса шоаш дага хилар, ахаш.

Вьетнамерча зуламерна тIемо чIоагIа барт эгIабаьб долл деча демократически партена чухь а. Президентах Джонсонах болча «Iешама кризисе» дага кхы а чIоагIагIа хьахьекхай. Мехка боккхагIа болча штаташка — Нью-Йорке, Калифорнее, Мичигане — демократически парте членаш тоьал боккхачана группаша харцахьа лаьрхIай Джонсона вьетнамеки политика. «Оаха кхы хьалхаьш президент Джонсон, тхоай деррига ницкаш хьанаш дIалала безам ба тхо цIий мехкаеш Вьетнаме латта тIом сецайар», — хьайкхайкадаьд 14 эзар калифорнийцо — демократически парте членаша — президентага Джонсонага шоаш гучахьа дахьийтача кехато тIа.

Укх деношка Чикаго хиппача шийх «Кхетталаш бола демократии» лаьлцIи доккхаш болча организацие деррига къамаш юкъарла конференцие массаза вахьа я волаш решени тIайийцай США президентала Вьетнамера тIом сецабара тIехьа латта сенатор Юджин Маккарти хоржийта вIашыIехьахкха аьлна. Цу организаце членаш безам ба 1968 шера президент хоржича хьа Джонсона кандидатура демократически партегра хьаьттанра довкъэвле е.

Ах шу хьалхагIа мара доецач Линдон Джонсон шозлагIа а президентала хоржаргхилирах дог тийша бар цхина тIехьалаттаташ. Цхьабакъда, хIана бац уж нигтта дог тийша. Джонсона политически позицеш чIоагIа бухьыхай.

АНГЛИ — ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА БАНКИРИЙ ТIАХЬОЖАМА КIАЛ

Стерлингий фунта девальвацияра английски правительства на решени юхцаш гIетта гIар йижа а кхелахьа керда дуIн хьайра Лондона политически гIозарашка. Общественность сакхийнад шийна 1400 миллион доллар юхалур аьча далар дехаш Дунен халкъашта юкъерча валютни фонде (МВФ) Англе письмо дахьийта хилараж. Цу дехара тIехьа дунен халкъашта юкъерча валютни фондa хьалхашка массеха декхар шийна тIалдар Англе кредит эцар духьа. МВФ директора Швейцара цIерагIа дахьийтача письмо тIа Вильсона правительства хадора «платежни баланса активни сальдо» Iалашдара дIахо де дезар де а», хIьта кицча письмо тIа белгал меддаккхара, чура потребительски кIезигьяра воакьостал де а аладаш шоаш долчара кхы лакхдолийтаргдоаца политика дIахо яьха а ше кийча хиларах.

Эсалаш доаль тIазнаш доло договор сашна аьрхIар уж тайпа декхараш прогрессивни общественностан кенайоазон организацеш. «Морнинг стар» яхача газето хьора правительства хIаьшара политика — из «сеготоццийн къоелея рецепт» я ахаш. «Английски халкъ йоахал цо, лай сашна дехкад къьма мехкий банкирашка».

Парламентерча аьрдехьарча лейбористий группо сов чехка хьалдийхар из дош дувнара общинай палате сатота дебаташ йолдерга. Лейбористски фракце прогрессивни тъкьама викалех волча цхьание М. Фута, 5-ча декабре пренешка ше къамаьл деш, тийшабол лелабу аьша бехке йир правительство, хIана аьлча юхалург ахча дехаш оттачь уловеш халкъах лоткъаьм хиций. «Тхоаь дукха бараш, аьлар Фута, из тайпа доастамал кхы цIаьхха тхоашта гIакхоачаергйоаца политикел правительствон оттае тIертаргба».

Вестминстерски дворецерча правительствеиг гIандий викалаша Англе декхараша ейихкя хург ца хилар хьахьокха гIерташ дайшачох нагахьа сог тешандар. Цу тIа а, финансий министра Р. Дженкинса мукIарал даьл. девальваци яьхал тIехьагIарча хано безаме перспективаш яхьарг ца хилара, хIана аьлча цо назаре боарам дох а бертба. хIарацена эшараш дикка кхы тIа сов а довхаргда».

ХIьта а, дебаташ тахк а яьина голосовани еча хана правительства вIашгIехьаьлар парламентага шай оагIув хьаллаций а. Кьаьетта белгалараваш гIулакх да, доал деча парте политически противникаш — консерваторанн либералаш — голосовани еча юкье дакьа ца доацаш Iпола хилар, аьрдехьарча лейбористех болча депутатий группаша дукхала къовсам лоаттабе бийзача правительства къалгаш цу тайпара тIьа а доасташ. Цара 18 не правительствени политикана духIала голосовани йир.

Гуш мадарра хьа йоле лаьрхIа иц Вильсона правительство ше Дунен халкъашта юкъерча бологиш фондаьа хьалхашка гIайица декхараш кхочешдаьш дахье. ЧIоагIа кийча цо я из хIана беха наха вахаре боарма керда поступлени йолаир духьа. Экономически социальни тохкамаш деш йолча къаман институто гIайIане прогнозаш кхайкайр дукха ха йоацаш, хьатIадоагIа шу юкъекчьяпача хана кхача мехкашкара гIакхухьаш долча товарий мехаш девальваци яр бахьан долаш 13 процент айзургхилараха хьабе бохь боаца как тоьал дукхагIа хургхиларахьа хоам барца.

Цу политика дахкье правительства цхьоагIонхой а хиика хьаьттал финансово-промышленний гIозараш, Британски промышленности конфедерацие совета — мехка йоккхагIа йоаьа фирмай объединение — сецам гIайнаь аланеш лакхде ахаш дIадехараштa хоадамболлаш дукьале е я забастовкий боламца къовсам лоаттабе а.

ХIаьта цу юкъа цу событешта бехке яр — стерлингий фунт — хIаьа я мелача кIийлен тIа латт. Укх деношка мехкашкен доходашкен болча правительствени управлене кулгалхочо Обри Джонса шоалгIа девальвани хила тарлу правительство бахача наха кьал ца лоаие аьша кхоачаш тьакьоте я далехьа корзагIбаьеца хьайзар дунен биржашка. Стерлингий фунта мах юхо а чIоагIа лохбезар.

IАРБИЙ МАЛХБОАЛЕ: ДIАХО „ФУД?

Израильски агрессех хьахинараш дIадахара бальожача къовсама юстара йиса шиш из цхьаккха Iарбий паччахьалкхе. Объективни факторашa оарцагIдоал Iарбий мехкаш шоай мутIараш кхотадара а доархIамегIарна дешашта юкьара ахаь позици кийчъяра.

ОАР-а президента Насера Къамаш собране дукха ха йоацаш даьча къамаьлаца хьалхабаьккха Iарбий лидерий керда совещание гуль яраь бола хIаьцхам шера хьаллахьар Iарбий мехкашка. Совещанеш хьалхагIа Каире хургйола Iарбий паччахьалкхений кьалча мехкашнарча гIулакхий министрий совещание дувцургдола дешай повестка оттае кхаш а из хургйола ли белгалде дезаш а я.

Израильски агрессо хиначул тIехьагIа эттара хьалха кхо бутт совгIа ха хьалханIа Хартуме Iарбий лидераш вIашагIкхийттача хана къаьетта лоархIамеча дукхача проблемашта барт вIашIехьабаьлар. Эттара хьалха Iарбий дукхагIа болча паччахьалкхенаш барт вIашIехьабаьннаб Iарбашa израильски агрессорашта дукьала лоаттабеча ийсхоп къовсама дунен халкъашта юкъерча ареле чIоагIа оарцагIволара.

Израильски агрессех хьахинараш дIадахара Iарбий паччахьалкхенаша лоаттабеча къовсама дунен халкъашта юкъерча аспектал совнагIа кхы кIезигагIча лоархIаме йоацаш цхьаькха аспект а я — чухьара. Хартуме совещани дийнача гIехьагIа дIахача кхо бутт совгIа хана цу дакье а тоьал дукха хIамаш вIашIехьадайнад. Эттара хьалха ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаи израильски тIом кхабенача къыча мехкийн вIашIехьадайнакъ цхьайола экономически халонаш дIаяха, шоай обороне тельни потенциал тоьал доккхача дакье юхаметтаоттае, прогрессивни режимаш чIоагIье. Республика Къаман собрание дукха ха йоацаш къамаьл деш президента Насера аьлар: «ТIем тIа вай ийшад, цхьабакъда, вай карадерзадаьдац, хIаьта противник шийна ловр вайна кагдола йиш йолаш а вац».

Израильски агресси вIашагIьеэлараша хIалак хиларга чIоагIа сатташ хилача экономиках лаьца аьлча, IалаьмаIте йоккхий халонаш эшаелар ОАР-ага чухьара ресурсаш оарцагIьохарна дIттагIал долча мехкаша новкъостал дари бальон долаш. Египте бола бен йолча 800 предприятие — белгалдаьккхар Насера — хьалза ягIйоаца продукци IалагIьо вайна. Суэцки канала эксплуатаци ярах хьатIайоагIаш хиина ахча тоьал боккхача боараме юхаметтаоттаю Саудовски Аравe, Кувейта, Ливица дела финансови новкъосталла, цу ахкаехьа барт вIашIехьабаьккхаб Хартумски совещание.

Цу тайпара, вывод е йиш йолаш да, Iарбий паччахьалкхений низаш царна чоалхане долча хIандарча дунен халкъашта юкъерча хьалашка вIашагIтохаргахьа лоттача тенденце хIанзле я шии юхьаьнирн дика сом бецна. Бакълар аьлча, вIаргаш дIадьешале цуш ял израильски агрессех хьахинараш дIадахара наькъийн методийн хьакъехьарча деша цхьадолча Iарбий мехкашта юкьe белггалара барт вIашагIа ца кхеташ йола моттигаш хилара. Хоаш мадарра, Iарбий беррига лидераша дакъа даьнадац Хартумски совещание. ХIанз керда вIашагIкхета дарьхIана а тигадан цар дакъа лаца.

Цхьабакъда, позици къастa бена мас а. Iарбий дунен цу тIаьхIа чIоагIагIа дог тешаш боагIе Израила агрессех хьахинараш дIадахара лоаттабу къовсам беррига Iарбий юкъера гIулакх хиларах. Дунен антиимпериалистически болама лоархIамера отряд а хиина латтача дукха миллионаш долча Iарбий халкъашa шоаш хьаххоалл шоай кхоане. Из иттa къе бац. Хаьна аьттув ца боалаш эшаш моттигаш шийсьхила а терлу цу наькъа тIа. Машар тIехь шоай позиценш хьалецац империалистаспен цар агентурон, Iарбий Малхбоалене детIауха революционни болам гIехьашкахьа юхаттостабе гIерт уж. Цхьабакьда, цар логдоала уж гIулакхаш, бускопача кхьечача. ЮкьагIлургхоаш из. Антиимпериалистически ларха гIа Iарбий халкъаш лхьоагIо йолаши кхотадевзи хилар — империалистически ниий тийшача болха хьалхашка оттаю цIехаштта дукьале.

В. ВАШЕДЧЕНКО,
В. ЧУКСЕЕВ,
Ф. СЕЙФУЛЬ-МУЛЮКОВ,
(ТАСС).

КАРАКАС, ВЕНЕСУЭЛА. 50 шера чухьа Iилма, техника, культура долакьошка Советски Союза карагIдийннараш дувцача фотовыставкага хьежа бIаьш нах ихаб. Из выставка хиннай «Боккхой Iаьдала 50 шу» яха девиь а йолаш, хIаьта Венесуэла къахьстамхой профсоюзо Каракасерча ТАСС-а отделенеца цхьана кийчъяь а хиинай из.

ТАСС фотохроника.

ЗИНА — ДОЯРКА

Зинача къахьегама толамашца чакхдоаккхаш латт Наурски района «Терский» яхача совхоза хьайбаш лелaдераша ер юртбоахама шу. Дукха ба боачаче дика толамаш даьха доаркаш. Са безам ба цу боахаме йолх йу иэх шу а долаш укх юбилейни шера лакхара къахьегама толамаш даьха йолча доярках Завраева Зинах дьаьца дувца.

Ше йалха енача хьалхарча дийнахьа дена ше лелaдеча доахана дика гIулакх деш денгаза деига лакхйора ие цар продуктивность. Боахама специалисташка е цуш новкъостанта — доаркашта дагаргIац Зинас производствени дисциплина толхаьва. Iана замалахьа доахаш кхабара оттаь график дика кхоачашдъа цо массаза а. Цуьна тIачIоагIдаь доахан шийн ханнахьа хий мелаь кхоачам болаш доакъар денна хьа массаза а. ХIьта шIаккха тIакхоачаргвац цо гIулакх деча доахана уж латта моттиг е шоаш бIеха долаш.

Хиданаша доахана фу эш хьожаш, (цуьна из ха а хеп доахана бIарахьежаже а) царна бераша сашна гIулакх деш хуа Зина, ахаш душ доаркана. Доаркаша кIезиг-дукха къамаьл дича гучадоал Зина цар чIоагIа лоархIаш хилар а из шийн опыт доаркашта дIалуш хилар а.

Завраева Зина ВЛКСМ обкома член йолга хайра сона парткома секретарашьа ион. Барнаухоеа къамаьл дича, хIаьта ВЛКСМ 15-ча съезда делегат а хиннай из. Цох а ховрга кхоалагIча отделене шурий-товарни ферма коллективо хьалхалаттача доярка мел чIоагIа сий ду.

Сий ца деча дарг а дац цо сашна дика къахьегама толамаш доахан, денна дош кхоачашдеча доярка. Ннтта, ер юбилейни шу дIадолалуш бехктокхаме лекхараш тIайийнадар Зинас — хIара кхоачача Iаттагара 3100 килограмм шура яккха, планах йоагIар 1700 килограмм мара йоацача. Шекбувлаш бар цхьаннабела доаркаш. Цхьабакъда денна дош кхоачашдергдолга дIалайтар цо дукха мукъ ялалехьа. Ше тIайийна декхараш кхоачашдерал совгIа, тIехкхоачаш а дир цо уж. ЦхьоалагIа декабрь тIаьадоачаш ше кхоабача хIара Iаттагара юкъера дахьрхIача 3300 килограмм шура яьккхай цо. хIаьта боахана шу чакхдала кхы а дикка ха я.

Дукха ба ферме цо сашна дика толамаш даьха доаркаш. Царех а хIара Iаттагара шура цхьхара тIайийца декхар дикка тIехкхоачашдаь доярка Е. Бойченко. Укх шера цхьайтта бетта ше лелaдеча доахах хIаранегара 3400 килограмм шура яьккхай цо планах йоагIар 2400 килограмм йолча.

Белгалье еза доярка Б. Антаева а. Шийн доахах хIаранегара юкъера дахьрхIача 3200 килограмм шура яьккхай цо а — планах йоагIачул 1300 килограмм дукхагIа. ХIара Iаттагара 3340 килограмм шура яьккхай М. Симкинаг, хIаьта Р. Бациевас 3300 килограмм яьккхай. Цу шинне а хIара Iаттагара шура яккхара план 2400 килограмм мара яцар.

О. ШАДИЕВ.

Спорт

Чакхъялхар спортивни гимнастикаш города хьалхара моттиг еккхара ях. Из кхъ къонача гIалантащка хьажар а хиина дIаяхар, хIина аьлча яхье дакъа лоацаш мехкарийн кагий нахи мара бацар.

КагийЧа наха юкъе 103,7 балл а яьккха хьалхара моттиг яьккхар цхьоалагIа разряд йолча Кинен Борисa, шоалагIа хилар Шулико Юрий.

Мехкарашта юкъе спорта мастерий кандидатий программах яхье дакъа лаьцача Фалькина Татьянас 69, 65 балл а йоаккхаш хьалхара моттиг яьккхар. ХIаьта шоалагIа моттиг яьккхар Шевченко Тамарас.

Сурта тIа: Кинен Борис бIурсашта упражнени ен воал.

О. Смирновa сурти тоьттий.

РОССЕ ЧIОАГIАГI БАРАШ

БоккхагIча (1950—1951 шерашка баьча) кагирхошта юкъера РСФСР эгара чIоагIагIа йола волейбола командаш къоастанра йола аьлаш чакхъяьнай Воронеже. Цига дакъа лоацаш хиинай Грозне сборни команда. Цу ахьашка ялача бархI коллективах ши подгрупп яьир. Вай подгрупп лоацаш бар Казана, Воронежа, Иркутска спортсменаш.

Грозне къоначa волейболисташ эшайир Казанен Иркутскан командаш, хIаьта, гIагIерта чIоагIа къуссаш шин сахьатал ад сахьатан лайдачул тIехьагIа, счет 3:2 а йолаш, Воронежа командал кет а баьлар уж. Вокх подгруппе котьаьлар Московски облacтa команда.

ТIаккха, лоцалга чакхдоаллаш вай къона кагий нах шоалагIча подгруппа котбаьлинараша лайнар. Счет 3:0 а йолаш котбаьлар грознейцаш, хIаьта мерех Россе чIоагIагIбараш а хилар.

Цу ахьаца бокъо лу Советски Союза хьалхара моттиг яккхара йолча зональни ахьашка дакьа лаца. Уж ахьаш хургья январь бетта Ижевске. Россе сийде Грозне къоначa кагийча наьха сборни команда зораергйалча цу зоне царез совгIа лоацаргья Москван кхо команда, Ленинграда шинь, Азербайджанен, Киргизен, Казахстанен цхьаниа.

О. СМЕРНАНОВ.

КЕРДАДАРАШ

БОГОТА. Московски «Динамо» футболисташ Перура Къулбехьен Америка яхьча мехка — Колумбе бахаб. Йоазаш йолча «Миллионариус» яхача клубаца Боготе хиина матч советски футболисташ, счет 1:0 йолаш кот а баьина. Йистеяьлар. Моттигерча кенайоазоно белгалдоах «юхатохалургйоаца» массехк бургaш чу ца эвахийта Лев Яшин боккъала а баьша лоэзар, ахаш.

БАМАКО. Малера доьаар чакхдоалаш, московски «Динамо» баскетболисташ шоалагIча матче а, счет 90:44 а йолаш, республика столица сборни командал котбаьннай. ХIаьта бакински «Нефтяника» футболисташ шоай туре кхоалагIча матче юха а Бамакон сборнеца лайзаб. Ловзар цхьаккхаш а кот ца боалай, счет 0:0 а йолаш, чакхдаьннад.

(ТАСС).

Кадай халхараш, безаме иллеш

«Подолянка» яхача Украинеан паччахьалкхен иллеш халхарен ансамбла концерт хилар 6-чей 7-чей декабре Ленина цIерагIча культура Дворецe.

Концерта программа ши отделени яр. Хьалхарча отделене яр Советски Iаьдала 50 шу хиларa хетаь «Дорогами подольскими» яха вокально - хореографически композици. Граждански тIемах, машаречa къахьегамах, 1941—1945 шерашкарча Дай-чехка тIемах, фашисташ эша а баь юха мIадахкарах лаьца суртaш ларде а долаш оттаь я композици. ШоалагIча отделене хьахьекхар иллеш дахара а халхарий а поппураш.

Ансамбла хоровой группа хоча вIаштIехьъяьлна оваш йолаш яр. ЧIоагIа безаме яр вокъ бандуриста лийкха апараш. Хоза аьа йовгIаш дар нар дакъа «Зори чоя зори» яхен «А уж третий вечер» яхен украински иллеш.

Йоккха ка маьхалйоалаш хилар ансамбла халхарий группа дакъ халхараш. Дог урауттадеча украински кадайча халхараша, халхарой халхара техника дика йолаш хиларе, тIехбаьна дика халхабуаш хиларе зритолий безам тIабахийтар царна.

«Эрсий кадай халхар» хоза а безам тIабодаш а оттадаьдар балетмейстера В. Кашканова.

Зрителаша геттара чIоагIа раьза хиина тIайийцар Г. Степановен В. Егоровен дахь «Шевчики» яха бегий халхар. Гулбениправна цIаьхи а цIаьхха а юха делга дехаш, селла хоза дир из халхар.

Бухсоцнаш «Веночок подольских народных песень» яха илли аьлар ансамбла. ЧIоагIа хоза дар юххера а даь «Гопак» яха украински цIн хеза халхар.

Ансамбла оркестрови группа безаме а хозача оваех а тIехьара тIатоайора еррига номераш. БелгалдаккХа лов ансамбла художествени кулгалхочо В. Атаманa иллей материала безам тIаозача тайпара обработка яь хилар а балетмейстера В. Кашканова ансамбла халхараш творчески вIаштIехьдаьа хилар а.

Боккха доттагIала салоIам болаш чакхдаьлли концерт. Грознерчарна боккха эстетически сакъердам хилар цунах.

Кхы тIа а творчески ка маьхала а юлийла, кхы тIа а вайна вIашагIа а беттаргба вай украински доттагIий.

М. ЯГУДИН,
Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель.

ДОДА ХИЙ ЛАЬТТАН СУНТАЦА ДIАКЪАЙЛАД

Эшача оагIора лостам а болаш эккхийтарна кхераш лоаьм 18 эзар кубометр фега урагIьахийта чу я теха дIакъайлад АТ-Баши яха дода хий. Цу хи тIа хьальеш латт АТ-Башински ГЭС. Хий кердача хьарсамагIа — лоамах яьккхаза 384 километр дIоахал долча тунеле гIолла яха долазенна.

Киргизе лоамашка эттара лакхагIчаза АТ-Башински ГЭС-ах. Нарынски станцей гидроэлектрически каскада лакхеьара дагIа хургда. ХIанз из гIишло хьальеш даьржад сунт айха дIашйсьара баьхаш. Цу сунта хьалхашка хьахургба 7 миллион кубометр гаьста хий чудола Iам. 40 эзар киловатт низ бола гидроэлектростанция хьальерон цуьнаьра чу Iам берон торо хулийтаргья. Юкъмоттигерча Тянь-Шанa еррига иих баха моттигаш, гIишлоши электроэнергеца IалашIе а, дIайийна хIама дика хьаькъача Куланакски ятагIарча оахача лаьттайи дагIеийи дикка тзараш гектарашi тIа хий хладийта а, хий декха а.

АТ-Башински ГЭС энерго торо хулийтаргья Юкъмоттигерча Тянь-Шанера хIора, аьшка руд, кхьича найдаиерча оахалий дикка дукха запасаш промышлени карарзаелта доладе.

Владимир НЕСТЕРЕНКО,
АПН корреспондент.

ШУРА ТIАЕТТАЛУ

Совхка март бетта Шаьла района «Джалка» яхача совхозера «Автуринский» совхозе дIаелар хIанз цу совхоза № 5 йола шурий-товарни ферма. Цу хана фермерча доахана дийнахьа бусe килограмм согIа мара шура лацар. ХIанз цар итт килограмм совгIа шура лу.

ТIайийна декхараш хIанзле тIехкхоачашдаьл ферма дукхагIа болча доаркашa, 1967 шера хIара кхоабача Iаттагара 2000 килограмм шура яккха дош деннад Харимова Аминтас, шера план 1700 килограмм йолча. ХIаьта хIанзле 2350 килограмм шура яьккхай цо. ХIанзле паччахьалкхенга шура йоахара шера план кхоачашйъаьй коллективо.

Г. АБУЕВ.

Берлин—ГДР столица. Города керда юкъметтиг. Александерплац майдана юххера хIаддарча хапара цIенош.

И. Бурлин сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

И. Н. УЛЬЯНОВА МЕМОРИАЛЬНИ ЦIА

Пхе шера (1861 шерагара 1869 шерага кхаччалца) хьалха хиинача Нижегородской губерни гимназе хьехаш хиинав В. И. Ленина да — Илья Николаевич Ульянов. ХIанз цу цIеношка да Горьковски педагогически институтa цхьа дакъа.

Дукха ха йоацаш институте хьайийдлай мемориальни Ульяновски аудитори. Гул я даь цу чу да Илья Николаевич Нижгороде ваххача хапара цо даь йоазонаш а ше физически кабинете болх беш цо лелаь прибораш а.

Григорий ЗАХАРОВ,
АПН корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республикe гIоллен Грозненa йовхан а йоацаш, хувцалуш мархаш хургья, IуйранаргIa сахьташка дохк хургда, лаьгIо мух хьекхаргба, температура бийсанна республикe гIолла 3 градус шелалгара 2 градус йовхалга кхоачаш, Грозне 0 градус гонта хургья, дийнахьа республике гIолла 5—10 градуси Грозне 6—8 градуси йовхал а йолаш хургья.

13-чей 14-чей декабре, шиннехье тIера а йоалаш, мархаш хургья, цхьайолча моттигашна кIезига-дукха йоачаш хургья, дохк хургда, лаьгIо мух хьекхаргба, температура бийсанна 3—8 градус шелаш дийнахьа 1 градус шелалгара 4 градус йовхалга кхоачаш хургья.

Метеостанци.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

12 декабрь, ШИНАРА

8.45 — Гипертонически лазари цуьна дарба деш яха лопа беседа. 16.05 — Къона тIехье (гIалгIай меттала). 16.30 — РадиоладувгIардой письмой обзор (гIалгIай меттала). 17.00 — Безамах дола нохчгIалгIай иллеш. 17.30 — Вай индустриальни мохк. 17.45 — Тха микрофона хьалхашка. Парте Урус-Мартановски райкома секретара новкъоста Бердукаева хьамаьл. (нохчий меттала).

13 декабрь, КХАЬРА

8.45 — «Социализми мехкашка яха беседа (гIалгIай меттала). 16.05 — Къона тIехье. 16.30 — «КПСО XXIII съезда материалаш тIарав» яха беседа (гIалгIай меттала). 17.00 — Концерт. Рочински произведенеш. 17.30 — «Къонах (нохчий меттала).

14 декабрь, ЕРА

8.45 — Болх беш я кхаьнеьха совет яха передача (нохчий меттала). 16.05 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.30 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 17.00 — Юрта боахама болхлошта дола концерт. 17.30 — Эрсий хьалхара революци хиначa шерашка парте яха беседа (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 декабрь, ШИНАРА

18.00 — Берашта дола фильм. 18.15 — Телевизиони кердадараш (нохчий меттала). 18.30 — Юртара вахар (нохчий меттала) 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Телевизиони кердадараш. 19.25 — Английски метта урок 19.50 — Шоана, бераш! 20.05 — Нохч-ГIалгIай музыки истори тIера. 20.30 — «Вайна пола типовнии» яха телеспектакль.

13 декабрь, КХАЬРА

18.00 — Берашта дола фильм. 18.15 — Телевизиони кердадараш. 18.30 — Кийчде кошш кийчде довкьар. Беседа. 18.40 — Беккъдолчот даьккха фильм. 19.00 — ГIишлош хьальера гIуликхаш. 19.20 — Дунен мехкашта юкъе латтача хьалех дола къамаьл. 19.35 — Киножурнал. 19.45 — Шоана, бераш! 20.20 — «Затейник» яха Лермонтова цIерагIча театра спектакль.

14 декабрь, ЕРА.

18.00 — Берашта дола фильм «Андерйсино враз». Спектакль. 18.30 — Телевизиони кердадараш (гIалгIай меттала). 18.40 — Iалоше гIолла экскурси. Беседа (гIалгIай меттала) 18.50 — Цеиман хьалха. 19.20 — Болхлой мугIаре поэта моттигах. 20.10 — Шоана, бераш! 20.25 — Телевизиони кердадараш. 20.40 — «Дай култ» художествени фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарех, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамех письмойн отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-38; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ04353. Заказ № 5846.